

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2-40 „
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr 730.

Cultura țărancei române

II.

Intrebarea de căpetenie, ce se impune, este acum: prin cari mijlociri să ridicăm nivelul cultural al țărancei noastre? Mijloacele ar fi mai multe. În rândul prim ar fi chemată însăși școala noastră poporală, și școala „pentru cultivarea mai departe” a țărâncuței ieșite din această școală, așa cum am arătat, că se practizează în Germania cu cursurile „facultative” de acest fel și cu tendința de a le preface pe acestea în cursuri obligatoare.

În privința aceasta însă stăm departe deolaltă: noi heloții moderni ai politicii ungurești, și Germania liberă. Noi și umbra de putere și de influență, ce am avut-o peste scoalele noastre populare, o pierdem din mână. Cu deosebire stăm astfel când e vorba de școala de repetiție, cu manualele exclusiv maghiare și cu exclusiva limbă maghiară de propunere.

Să ne luăm, deci, gândul de a putea face pe această cale ceva pentru cultura țărancei noastre.

Ne rămân prin urmare numai alte potecute de bătut.

Iată, noi Români avem două confesiuni, cu 8 Consistorii diecezane, cu o ceată întreagă de preoți și învățători.

Avem Asociații culturale: „Astra” și „Asociațiunea” dela Arad.

Avem Reuniuni femeiești, în mai multe părți: în Făgăraș, Hunedoara, Arad, Săla-

giu. Poate și aiurea, nu știu cu de-a graba.

Avem — în scurt zis — atâtea „organizații” statutare: bisericești și culturale. Și, mă întreb: nu s'ar putea oare urni activitatea acestora și în direcția cultivării poporului, în special a țărancei?

Eu cred, că da, și iată cum.

Căpeteniile bisericești ar putea impune cu înlesnire subalternilor săi să țină conferințe populare spre acest scop. Comitetele asociațiilor culturale ale noastre, de asemenea ar trebui să facă chestie de preocupare: cum să atragă în sfera sa de activitate și elementul femeiesc, în vederea scopului de a cultiva țărancele noastre.

Factorul acesta, neprețuit de folositor când s'a încălzit pentru o cauză mare și sfântă, — femeia inteligentă română nu a fost luată până acum, decât puțin în combinația luptelor și năzuințelor noastre militante. Și nu e bine așa. Iar fiind vorba de cultivarea țărancei române, cine altul oare ar putea fi mai chemat a lucra pentru acest scop ideal național?

Femeii trebuie să i-se facă locul cuvenit în toate acțiunile noastre culturale, pe cât îi permit datoriile sale specifice, legate de cămin și de cercul familiar.

Mă întreb: câte din femeile noastre culte sunt înscrise membre la asociațiile noastre culturale? și câte din ele și la — s'au fie și numai la — „Reuniunile” femeilor române? Cred, că avem a face numai cu un număr disparent de mic în proporție cu ceace se poate aștepta și cu trebuințele vieții noastre.

Pe când, Asociațiile noastre culturale și Reuniunile femeiești, dacă ar îmbrățișa și problema cultivării țărancei, ar putea avea în femeile noastre pionerii cei mai îndemânateci și mai firești pentru ajungerea scopului numit.

Nu am cuvinte din destul, cu cari să apelez la cei din fruntea instituțiilor noastre culturale, mai ales a „Astrei” și a Reuniunilor femeiești să ia acest plan în programul lor de acțiune.

Organizarea unei acțiuni speciale cu scopul de a ridica nivelul țărancei noastre este un ce mai trebuitor pentru viitorul nostru, decât pânea cea de toate zilele. Țărâncă noastră, în cele mai multe părți, a rămas înapoi în comparație cu lumea. Iar unde se pretinde a fi înaintat, acolo chemarea ei firească e stânjenită prin influențele pernicioase ale timpului.

Sau poate, cetitorule, nu cunoști legătura dintre scăderile țărancei noastre și mizeriile de multe feluri, cari ne pasc neamul?

Alcoolismul, alimentație slabă, puținele îngrijiri igienice observate în căsnicie, în trai și în creșterea copilășilor; marea mortalitate a nou-născuților alături de sistemul, practizat pe unele locuri, de a avea prunci cât mai puțini, sau chiar de loc; de altă parte, luxul risipitor în ale îmbrăcăminteii, alături de alte mizerii — sunt tot atâtea motive din cele mai puternice, cari ne spun: că trebuie să se înceapă, întâi de toate, acțiunea de salvare din ghiarele acestor rele, iar apoi: acțiunea propriu zisă de ridicare a nivelului cultural al țărancei noastre.

Un poet român

din secolul al XVI-lea

De: Autorul articolului
 „Meșterul Manole”

Descoperirea aceasta senzațională, care va revoluționa istoria literaturii românești mai amar decât a fost în stare s'o îmbogățească d. Iorga prin monumentalele sale lucrări, — a fost făcută de „Corespondentul” bucureștean al „Tribunei”. Chestiunea ar trebui discutată mai mult din punct de vedere filozofic, decât filologic, mai ales de când facultatea de litere din București se mulțumește în locul logiceii de fier a d-lui T. Maiorescu, cu filozofia practică a d-lui Rădulescu-Motru. Nu știu, dacă d. corespondent al „Tribunei” ascultă cursurile de filologie ori se mulțumește cu cursul d-lui Speranță, despre „Literatura poporală”, pe care-l face la „Universitatea poporală”. Dar teoria d-lui corespondent despre originalitate, având într'adevăr „pentru toți farmecul noutății” poate fi tratată într'un articol deosebit (ce onoare i-se face! Dar poate o merită!) din următorul motiv: Să se arate, că nu numai redactorii „Tribunei”, și corespondenții ei sunt stăpâni desăvârșiți peste cele mai subtile mijloace ale preseii modernissime, care vrea „să formeze o opinie publică”. Și încă un lucru: că intelectualii români din Ardeal și Ungaria au altă școală filologică

și politică, decât să nu fie în stare a face deosebire între intenții bune și flaimucării.

Cum a fost descoperit poetul român din secolul al XVI-lea? Iată cum. În „Românul” a apărut un articol intitulat „Meșterul Manole”. Fiindcă însă în ochii „Tribunei” ziarul „Românul” nu poate avea originalitate, rămânând aceasta un privilegiu exclusiv al corespondenților și colaboratorilor „Tribunei”, corespondentul bucureștean al ei a fost însărcinat să dovedească plagiatul, „șterpelirea ideii”. Se impunea aceasta cu atât mai mult, cu cât desvoltarea culturală a tuturor Românilor trebuie să se facă paralel în toate țările locuite de noi, și deci, după ce un anumit Socor a alarmat opinia publică jdovească din România cu vestea unui plagiat, și aici în Ardeal un anumit corespondent al „Tribunei” trebuie să descopere, să descopere cu orice preț o „șterpelire de idee” și să alarmeze „opinia publică” a „Tribunei”.

D. vicebibliotecar al „Academiei” i-a pus la dispoziție colecțiile „Lucaefărului” și astfel în cea din 1907 a găsit „ideia” articolului „Meșterul Manole”. Quod erat demonstrandum! Și dă pe față plagiatul scriind în „Tribuna” Nr. 68, următoarele:

„Nu știu dacă comparația cu *legendarul* meșter a avut pentru toți farmecul *noutății*. Pentru cititorii „Lucaefărului” în *orice caz*, nu. Anon mul autor al articolului din „Românul” nu crede, că era dator să citeze, de unde a luat comparația? O fi uitat. În „Lucaefărul” a apărut

acum trei ani o satiră, în care cetim următoarele:

Poate îți *aduci aminte*, că acel meșter fără seamă, când văzu că peste noapte zidul sfânt i se dărâma și orice ridicau cu trudă pricepuții lucrători, din măiastra lor zidire un morman găsiu în zori, hotări, ca 'n zidul umed fără milă să îngroape, ce-a avut *riai drag pe lume și de suflet mai aproape*, ca să-și isprăvească templul și să-i meargă vestea 'n lume, prin jertfirea *fericirii* să ajungă la renume.

Aduceți-vă acum aminte de articolul din „Românul” și faceți o *comparație*. Concluziile le poate trage oricine. Versurile sunt ale lui Soricu. În același număr al „Românului”, care *ștepelește ideia*, Soricu este dăruit cu titlul de maniac. Se poate ceva mai nostim? (Am reprodus tot, fiindcă nu toți cetitorii „Românului” cetesc și „Tribuna”. Subtragerile în text sunt făcute de mine, nu de d-nul corespondent).

Prin urmare: original, având „farmecul noutății” este numai „poetul” Soricu, care a scris versurile de mai sus și a îmbogățit motivele poeziei românești *pentru întâias dată* cu motivul acesta: jertfirea fericirii.

D-nul corespondent al „Tribunei” cunoaște însă cântecele *poporale* despre mânăstirea Argeșului și despre Meșterul Manole, fiindcă nu putem presupune, că tocmai un corespondent român să nu știe, ce știe oricare băiețel, care a învățat patru ani la școală. Și fiindcă rămâne stabilit că „poetul” Soricu a adus pentru *întâias*

Așa li-s'ar putea ținea țărancilor noastre conferințe despre multe lucruri folositoare lor în căsnicie, dar mai ales împlinirea chemării lor ca mame în sânul neamului.

Reuniunile noastre femeiești sunt chemate în primul loc să se înțeleagă, când e vorba nu numai de o însemnată chestie „femenină“, ci, poate, de cea mai mare cauză națională. De-odată cu ele, „Astra“ încă are cuvântul!

Și ce minunată priveliște ar fi, ca pe membrele Reuniunilor noastre femeiești să-le vezi înrolate în serviciul acestei sfinte cauze, cu toată puterea sufletului femeiesc convins de dreptatea cauzei și de sfințenia și *necesitatea* jertfei ce li-se cere și pe altarul acesta, al vieții noastre publice! Nimic nu le stă în cale, decât numai așa numitele greutăți ale fiecărui început, greutăți însă prea ușoare de învins în acest caz.

Pentru „Astra“ noastră, de asemenea nu ar fi nimic mai potrivit, acum când se pregătește să intre în a doua jumătate de veac a vieții sale, decât ca să-și completeze programul de muncă cu ideea ridicării culturale a țărâncii noastre.

Comitetul „Astrei“, în sânul său cu atâția oameni de inimă și de pricepere, ar ști ușor cum să concordeze acest nobil scop cu organizația și activitatea salutară a „Astrei“.

Din parte-mi numai atâția îmi permit să anticip: despărțămintele „Astrei“ sunt terenul cel mai potrivit, în care să se planteze aceasta nouă propagandă, pe care „Astra“ va putea-o duce ușor la sfârșit bun cu conferințiere din femeile inteligente ale despărțământului respectiv, cari ele mai bine ar cunoaște și ar ști spune pe nume trebuințele țărâncilor din acele părți.

Și rezultatul nu poate fi decât din cele mai măgulitoare, pentru că nu cred să se aplece nici o singură femeie inteligentă română, care — fie în sânul Reuniunilor femeiești ori al „Astrei“ — n'ar veni bucuros cu prinosul minții și dragostei sale în serviciul deșteptării țărâncii noastre.

Și dacă așa va fi, femeia inteligentă română își va putea lua cu prisosință partea de muncă în opera de regenerare a neamului. Prin pogorîrea sa la țărâncă română și prin luminarea acesteia, româncă inteligentă ar fi norul răcoritor și adăptor la bună vreme, al vieții poporului nostru.

Lucrul acesta chiar trebuie să se înceapă cu atât mai în curând, cu cât terenul decizivei lupte de apărare națională se transpune tot mai aproape de coliba țărâncii, în care până acum a stăpânit cântecul și credințele noastre, cultivate, mai cu îndârjire tocmai de țărâncă noastră, iar acum vine vremea să ni-se asalteze și acest din urmă refugiu al naționalității noastre — coliba țărânească!

Pe ce se întemeiază pacea universală?

(C.) Nu de puține ori s'a afirmat, s'a căutat a se dovedi și s'a dovedit, că popoarele nu se pot dușmăni între ele.

Incercarea, pe care o face acum senatorul francez *D'Estournelles de Constant*, în marea publicație „La Revue“, spre a dovedi încă odată acest adevăr, ne dă prilejul de a recunoaște, la noi, în mic, ceea ce *de Constant* observă, în mare, pentru pacea universală.

Umanitarismul încercat, care s'a găsit până acum în fruntea tuturor mișcărilor pentru pace, vede în încăpăținarea și rătăcirea guvernelor singura piedecă, care se mai opune, în mod serios bunei înțelegeri dintre state și popoare — și, afirmând, că un început al desarmării depinde de primul pas, ce s'ar face spre apropierea franco-germană, impune guvernelor respective datoria de a lucra, în relațiile lor, potrivit sentimentului popular. Locuitorii Alsaciei și Lorenei plătesc singuri acest antagonism, această stare de nesiguranță, pe care o inspiră cele două guverne, prin politica de rezerve și de înarmări continue.

Ca un pacificator autorizat, care prezintă întreg spiritul public din patria sa, senatorul francez se mărginește a constata îndărătnicia guvernelor, cari au fost și ele pentru pacea universală cu atâția suverani împreună, dar *atunci*, când nu erau deplin pregătite popoarele — și se ferește a pune degetul pe rană.

Senatul francez poate vorbi în numele poporului său, în numele țării sale, care e pregătită pentru o pace cu vecinii, întrucât, în Franța, prin conducerea poporului prin sine însuși, s'a statorit armonia socială cel puțin în liniile ei fundamentale. De acolo pot să vină îndemnuri sincere spre pace, fiindcă ele reprezintă năzuințele unui popor.

Și împăratul Germaniei se îndeletnicia odată cu pacea universală — înainte sau după filipica, adresată, în fața soldaților săi, împotriva bieților Boxeri? Nu se știe.

Nici împăratul Rusiei n'a rămas mai pe jos.

În mai toate țările germane, însă, dar îndeosebi în fericita Prusie, o clasă restrânsă; stăpână pe pământ și pe capital; iar, prin ele, stăpână pe conducerea țării, lipsește de drepturi atâtea milioane muncitoare și de viață națională pe milioanele, cari vorbesc altă limbă.

Și țarul Rusiei făcuse odată un pas îndrăzneț pentru pacificarea Europei, dar, fie că pășise cu stângul, fie, că pornise la pace în tovărășia aristocrației sale și a S-tului Sinod (a nu se confunda cu curtea marțială) lucrurile au luat deodată altă față: în mijlocul supușilor săi și imediat după începutul erei constituționale — par'că era un făcut! — s'a ridicat îndată spânzurațoare după spânzurațoare! zeci de mii de oameni — un progres însemnat față de anii absolutismului — ridicați în numele dreptății, au fost trecuți sub secură.

Dar avem și noi un pacificator! Ca orice făcător de rele, compromis în satul său, acest politician mondial a trecut în noul continent. El propagă acolo înțelegerea între popoare... — și clasa lui în orice

dată în literatura românească motivul jertfii fericirii — „cu farmecul noutății“ bine înțeles d-nul corespondent „trage“ *singura „concluzie“ posibilă*: Autorul poeziilor populare „Meșterul Manole“ și „Mănăstirea Argeșului“ este domnul Soricu! Ba chiar — va fi fost a doua concluzie a d-nului corespondent — tot Soricu va fi autorul altor tradiții, *crezute* populare, ca d. ex.: „Mama lui Ștefan-cel-Mare“, „Aprodul Purice“, „Movila lui Burcel“; și că de exemplu nici Costache Negruzzi nu are „farmecul noutății“ etc. etc.

Și fiindcă mănăstirea Argeșului a fost sfințită la anul 1517, poetul acesta trebuie să fi trăit în a doua jumătate a secolului al XVI-lea! Iată cum a fost descoperit poetul român din secolul al XVI-lea, care nu e anonim ci-l chiamă Soricu. El, adăugăm noi, nu poate fi identic cu „poetul“ I. U. Soricu pe care-l cunoaștem cu toții, căci I. U. Soricu trăiește *astăzi*, și deci n'a putut scrie în secolul XVI-lea. Cel din secolul al XVI-lea este fără nume de botez.

Acum tragem și noi concluziile, fiindcă d. corespondent le permite, zicând: „concluziile le poate trage oricine“.

1. D. I. Cor. zice: „comparația cu *legendarul meșter*“. *Concluzia*: când *compari* cu o *legendă*, înseamnă, că *legenda* este *cunoscută*, iar o *legendă* cunoscută nu se formează în viitor, ci e cunoscută din trecutul îndepărtat, și nu se poate admite, ca ea să se formeze abia la 390 de ani

după ce s'a înălțat zidirea, de care se leagă legenda.

2. Insuș d. I. U. Soricu zice în versurile sale: „Poate *îți aduci aminte*“. *Concluzia*: Insuș d. Soricu a putut să-și aducă aminte numai de un lucru știut și de alții, căci zice „*îți aduci aminte*“; și anume de un lucru din trecut, căci nimeni nu-și poate aduce aminte de lucruri viitoare. (Poate d. Mangra acum un an să-și fi adus aminte, ce are de făcut cu „Tribuna“ în anul acesta!)

3. D. I. U. Soricu zice în versurile sale: „Prin jertfirea *fericirii* să ajungă la renume“. Eu n-am cerut d-lui Oncu o jertfă atât de mare, ci i-am cerut să-și jertfească numai *ambiția*. *Concluzia*: Vedeți cum stă lucrul cu farmecul noutății. Cu toate că d. Coresp. a voit să ne facă imposibilă această concluzie, fiindcă a suprimat în citatul său 3 versuri ale d-lui I. U. Soricu.

Concluzie dela *concluzie*: D. corespondent al „Tribunei“ crede, că întregă *fericirea* d-lui Oncu constă în *ambiție*. Ce naiv e d. Corespondent anonim.

4. D. Cor. zice, că numai cetitorii „Lucafărului“ au cunoscut ideea din articolul „Meșterul Manole“, și anume „în orice caz“ din versurile d-lui I. U. Soricu publicate în 1907. *Concluzia*: Numai cetitorii „Lucafărului“ nu cunosc poeziile populare despre zidirea mănăstirii Argeșului, și cunosc pe meșterul Manole numai din versurile d-lui I. U. Soricu.

5. D. Cor. zice, că autorul articolului „Meșterul Manole“ a „șterpelit ideea“ dela d. I. U. Soricu. A plagiat, a furat. Bine! Dar d. corespondent nu *desaprobă* ideea, nu o *combate*.

Concluzia: D. corespondent se alătură la ideie și aprobă apelul făcut către d. Oncu.

Concluzie din *concluzie*: Colaboratorii „Tribunei“ cer d-lui Oncu să aducă frumoasa jertfă, ce se așteaptă dela el.

Concluzia celor două *concluzii*: Corespondentul „Tribunei“ aprobă, tacit, atitudinea comitetului național, cu toate că d. I. U. Soricu, citat de d. corespondent, a scris în „Tribuna“ articolul „Vin tăciunarii“.

6. D. Cor. a reprodus din satira d-lui I. U. Soricu numai versurile referitoare la *trecut*, în cari versuri se spunea, ce jertfă a fost în stare să aducă un om din vremile de demult, „ca să isprăvească templul“. Dar imediat după versurile citate mai sus urmează altele, tot atât de frumoase, în cari „poetul I. U. Soricu“ arată ce „i-se cere *astăzi* unui candidat de nemurire“.

Și dacă e vorba de a pune față în față *trecutul* și *prezentul*, însuș „poetul“ I. U. Soricu ar recunoaște, că această idee a „șterpelit-o“ (să zic și eu ca d. coresp. al „Tribunei“) dela Eminescu, Vlăhuță etc., etc.

Versurile sunt acestea:

Astăzi? Ca s'ajungi o clipă candidat la ne-
[murire,
Astăzi *alta* și-se cere: Să-ți îngropi în umilire

fară va vorbi întotdeauna pentru „pace“ ca să înăbușe glasul celor care strigă *dreptate!*

Senatorul francez să nu se prea grăbiască; să mai aștepte puțin; venim și noi. Venim încet, dar în numele Dumnezeului dreptății, venim! Venim cu Pavel Ciucurel și cu toți țărani cari au plâns, când, în scaunul lui Brediceanu și generalului Doda s'au așezat lichele!

Fară aceștia nu se poate face nici o pace; ei trebuie să-și dea părerea. *Ei* trebuie să vorbească cu ceilalți — mulți deoparte și mulți de alta — și dacă *ei* vor găsi că fiecare poate trăi mulțumit prin munca și *pentru sufletul său, va fi pace.*

Discursul strălucit al d-lui Dr. Alexandru Vaida, a spus-o și pentru Ungurii cari vreau s'o înțeleagă. Popor și popor să se găsească mai întâi alături în statul care hotărăște de soarta fiecăruia.

...Dar deocamdată ne stau în drum interesele unei clase, ale cărei poște au tot crescut în cursul veacurilor și în numele căreia unul vorbește în America, altul la Budapesta.

Și amândoi propovăduitori ai păcii...

La situația politică din Austria

(Un interview cu dr. Eugen Lewicky)

Unul dintre colaboratorii noștri din Viena a avut o convorbire mai lungă cu dr. Eugen Lewicky, cunoscutul conducător al Rutenilor, fost deputat și candidat în alegerile, ce se vor ținea în curând pentru Camera austriacă. Domnia sa s'a declarat asupra situației din Monarhie în modul următor:

„Motivul adevărat al dizolvării a fost imposibilitatea de a putea îndeplini sanarea finanțelor statului

Proiectul despre *asigurarea socială* amenință de asemenea visteria statului, căci în cel mai apropiat timp avea să ajungă la a doua cetire. Cel mai sacru duh din tine, tot ce ți-a dat mai [sfânt cerul:

Să te lepezi de ființa-ți, să-ți ingenuchi caracterul, Să arunci cu tină 'n cei buni, să lovești în cei [curați, Și ca fariseul mândru, pieptul la altar să-ți bați Pe când numele-ți atârână pe la colțuri, pe [placate, N'o să afle vuigul taina și-ale tale mari păcate“.

Concluzia: Tribuniștii de astăzi încă mai pot să aleagă între portretul de erou, pe care l-am făcut eu în articolul „Meșterul Manole“ și portretul *unuia de astăzi*, cum l-a făcut d. I. U. Soricu în satira sa.

7. La articolul „Meșterul Manole“ nu putea răspunde *nimeni* în scris, fiindcă articolul a fost adresat numai d lui Oncu; deci ar fi putut răspunde numai d Oncu cu *fapta*.

Concluzia: Poate d. Corespondent al „Tribunei“ pregătise un astfel de articol la adresa Comitetului național? Și a trecut timpul până a găsit satira d-lui I. U. Soricu, de unde să ia „ideea?“

Nu-și aducea aminte de poezia populară cu aceeaș id-e? Și astfel l-a prevenit „Românul?“ O, ce dezastru! „Românul“ a avut „farmecul nouăteii!“

Ministrul de finanțe, dr. Meyer, a anunțat, ce e drept, reforma financiară; dar treaba se schimbă îndată, când dr. Meyer a pus pe tapet planul antecesorului său.

Majoritatea pentru proiectul de finanțe a fost aflată, dar ea pretindea *contraserviciu* în forma unui proiect de lege extins pentru *căi ferate locale*, care ar fi însărcinat din nou statul cu mai multe sute de milioane.

Guvernul a nimicit toate acestea prin dizolvarea Camerei, care așa se vede, a fost de mai 'nainte plănuită.

A făcut aceasta în nădejdea, că noua Cameră, ce se va întruni, va fi în noua ei compoziție mai favorabilă pentru reforma finanțelor.

Se speră, că partidele din majoritate vor avea timp mai mulți ani pentru aceasta și deci vor fi cu mult mai liberi la votarea noilor dări.

Obstrucția Cehilor a fost folosită ca pretext și se pare, că declarația guvernului din Cameră încă a avut ținta să ascundă adevăratele motive ale dizolvării.

Intrebarea este, că oare viitoarea Cameră va da dreptate speranțelor, ce s'au legat de ea? Eu cred, *că cu greu*; căci e posibil, ca să se întâmple chiar contrarul celor ce se așteaptă dela ea. Și a doua Cameră întocmită pe baza votului universal și egal doar nu va fi îndată dizolvată?

Sunt temeri, că partide *radicale* de ale Cehilor vor intra în Cameră întărite în alegeri și vor ridica din nou pretențiunile lor de drept public, ceea ce va face din nou Camera imposibilă.

Ce se va întâmpla deci, dacă Camera va fi iarăș ajurnată? Va decide din nou *Coroana* și atunci sper, că va trebui să se *facă o schimbare în cursul politice interne a Austriei.*

Și parlamentul votului universal suferă de *aceeaș boală*, ca și parlamentul vechiu al Curiilor și acest morb este *chestia de naționalitate încă nerezolvată.*

Până nu se va introduce sistemul *autonomiilor naționale*, nu ne putem nîi gândi la vindecarea parlamentului central de dincolo de Leitha. Cu toate acestea parlamentul sufragiului universal se poate afirma încă timp îndelungat în activitatea sa, dacă i se va da o conducere într'o direcție într'adevăr *democrată și social-politică.*

Dacă noul parlament s'ar fi impus prin votarea de legi în interesul obștei poporului și și-ar

Iată la ce „concluzii“ se poate ajunge, când d. corespondent bucureștean al „Tribunei“ vrea să apere, fără să fie chemat, pe „poetul“ I. U. Soricu, căruia un colaborator al „Românului“ de sigur într'un moment de supremă iritare, — i-a aruncat vorba nepotrivită și ofensătoare: „maniac“.

Eu unul nu aprob epitetul. Și de aceea, dacă d. I. U. Soricu ar fi în momentul acesta aici, l-aș lua lângă mine la masă, am deschide „Lucafărul“ din 1907 și am ceti laolaltă versurile de mai la vale, și acestea ale „poetului“ I. U. Soricu (cel de astăzi, nu cel din secolul XVI-lea!) și anume din aceeaș satiră:

Oare nu-i mai înțelept, Pe când focul arde 'n vatră în duiosul tău [câmin, Să-ți descoperi numai ție pânza gândului senin, Neștiut de șarlatanii, ce cu pizmă te'nconjoară, Să-ți aduni în al tău suflet scumpa visului co- [moară?..

Aceasta încă ar fi o concluzie: a opta

x În atențiunea binevoitoare a doamnelor. Costume elegante și de gust se pregătesc după croiul englezesc cel mai nou în salonul *Langer Aranka* Arad, piața Szabad-ság (Edificiul teatrului, semicatul de stînga).

fi câștigat în chipul acesta simpatia ei, și elementele *extrem-naționale* ar fi trebuit să-și suspendeze vreme mai îndelungată tactica lor stricicioasă existenței Camerei. În locul acestei politici bine chibzuite s'a stînjinit dinadins activitatea ei și s'a lucrat cu sistem întru nimicirea vazei parlamentului popular. E trist, dar adevărat, că s'a dovedit prea puțină pricepere pentru păstrarea aceluia lucru, pentru care s'a dat luptă atât de mult.

Ce ținută va observa viitorul parlament față de Ungaria, față de introducerea sufragiului universal și față de dualism?

Oligarhia maghiară, care stăpânește în Ungaria n'are nici un motiv a se bucura pentru dizolvarea primului parlament al poporului din Austria, căci dizolvarea a fost provocată din alte motive srrăine de capacitatea de muncă a acestui parlament.

Motivele vorbesc mai mult *pentru*, decât contra sufragiului universal.

Ce privește ținuta viitorului parlament față de cel unguresc, e mai mult ca sigur, că se va opune tot mai mult *împotriva raporturilor, ce stăpînesc aici*, căci mulțumită sufragiului universal, partidele slave vor păși tot mai energic în parlamentul austriac în favorul fraților lor din cealaltă parte a Monarhiei.

În sfârșit, *cu toată apăsarea nemiloasă, toate neamurile nemaghiare din Ungaria vor trebui să se unească și să înceapă o luptă îndârjită pentru dreptul de a dispune ei înșiși de soarta lor națională. Această luptă va afla cel mai simpatie răsunit în parlamentul poporului din Austria“.*

Tratatul în chestia reformelor militare.

Ieri membrii guvernului ungar au plecat din Viena, fără ca în chestia codului penal militar să se fi înțeles cu guvernul austriac. Piedeca cea mai mare, cum amintisem ieri, e chestia limbei protocolare. Guvernul ungar n'a primit punerea guvernului austriac în chestia aceasta și astfel tratativele se vor relua numai după Paști.

Presa austriacă protestează, ca această, cauză să fie adusă într'un consiliu de miniștri, și îndeamnă guvernul austriac, ca și după Paști, cu prilejul reluării desbaterilor, el să apere unitatea armatei, ca și până acuma.

Ședința Casei magnaților. Din Budapesta primim știrea, că azi la orele 12 la amiază Casa magnaților a ținut o ședință sub președinția contelui Albin Csáky, la care au luat parte ca reprezentanți ai guvernului ministrul Francisc Székely și secretarul de stat Gustav Kálmán. După aprobarea raporturilor prezidențiale, Casa magnaților, a primit, fără discuție, proiectul votat de Camera deputaților despre patentabilitatea invențiilor.

M. Sa împăratul la Walsee. Din Viena primim știrea, că azi la orele 8 dim. M. Sa împăratul a plecat cu un tren special la Walsee, unde în mijlocul familiei marelui principe Francisc Salvator va petrece sărbătorile Paștilor.

Trenul special la orele 10 și 7 m. a sosit la Amstetten, iar de aci M. Sa a plecat cu automobilul la Walsee. La 17 sau 18 Aprilie M. Sa se rentoarce la Viena.

ICHIDARE!

ABIA CÂTEVA ZILE!

recvizite culinare și articlii de menaj,
mult sub prețurile din fabrică. — Izvor ocazional de târguit,

LIHIDARE!

KOHN JÓZSEF
tinichigiu, constructor de apaduct și fabricant de dulapuri pentru ghiță.

ARAD,
PALATUL-MINORITILOR.

—: Cumpărare ocazională din cauza dizolvării prăvăliei. —: Desvolt înainte atelierul și magazinul de dulapuri de ghiță.
ARAD, strada Batthyányi Nr. 32. — — Telefon 333.

Contele Montecuccoli cavalier al ordinului „Lina de aur“. Din Viena ni-se telegrafiază, că M. Sa împăratul a distins pe contele Montecuccoli cu ordinul „Lina de aur“. Dela Tegethoff acesta e primul caz, că un admiral e numit cavalier al acestui ord.

Situația din Albania. Răscoala din Albania, care durează și acum a inspirat îngrijorări serioase puterilor mari europene. Se dovedește tot mai mult, că Turcia nu este în stare să facă singură ordine și foarte probabil va fi lipsă de o intervenție străină.

Că situația este critică se vede din învingerile insurgenților în mai multe locuri asupra armatei turcești.

Astfel la Tuzi, după mărturisirea unor comercianți fugiți în Muntenegru, trupele turcești au fost total nimicite.

În jur de Podgorica și Spicsanicz s'au întâmplat deasemenea ciocniri, în cari insurgenții au rămas parte învingători, parte au cauzat armatei pierderi considerabile. Toate aceste știri au fost confirmate din mai multe părți. Învingerile recente ale insurgenților se atribuie în mare parte împrejurării, că aceștia sunt ajutorați de către Muntenegreni, îndeosebi ofițeri cari participă în răscoală ca conducători. În fața acestor știri, cari ar trada parțialitatea Muntenegrului, reprezentantul lui la Constantinopol a declarat corespondenților dela mai multe ziare europene, că Muntenegru observă o ținută neutrală. Că mulți locuitori din Muntenegru iau totuș parte în răscoală și întind mână de ajutor Albanezilor, este a se explica prin ura poporului față de regimul otoman, sub a cărui jug a suferit multă vreme.

Aceste participări însă nu s'au făcut cu știrea sau la îndemnul fie și numai pe ascuns al autorităților muntenegrene. Drept aceea se va face o investigație extinsă și severă și cei vinovați își vor primi pedeapsa meritată. Din toate acestea un lucru este sigur, că situația din nordul Albaniei e critică din cale afară.

Cu toată desmintirea oficioasă venită din parte turcească, răscoala a luat dimensiuni mari și este purtată cu mare aparat, încât armata turcească trebuie să sufere bătaie în multe locuri. Se vede deci, că lucrul a fost pus la cale de multă vreme și făcut cu un plan binechibzuit.

Se confirmă credința aceasta a presei mari europene prin pașii luați de puterile mari europene, cari voiesc să intervină pentru restabilirea ordinii.

Natural, în acest pas al lor vor avea lipsă de concursul moral și material al imperiului turcesc. Se zice, că în privința aceasta s'a făcut deja o propunere la Constantinopol în deplin acord cu Italia de către Monarhia noastră.

*

Iregularități la ministeriul de externe francez. Pe culoarele Camerei s'a lăsat s'auză, că în departamentul ministeriului de externe s'au dat de urmele unor irregularități de mare gravitate. Acestea însă nu stau în nici o legătură cu recențele furturi dela acelaș ministeriu, ci se vede, că în urma acestora s'a pornit o cercetare mai amănunțită în ministeriu, unde s'au descoperit apoi toate acestea.

Iregularitățile sunt de natură financiară și cad asupra directorului de contabilitate Hamon.

Se zice, că Hamon a defraudat sume mai mari.

Cercetarea va dura mai multe zile.

*

Cruppi despre Marocco. Ministrul de externe Cruppi a ținut în Cameră un discurs mai lung asupra situației din Marocco. În acest discurs a comunicat Camerei, că nu sunt justificate temerile, ce s'au auzit în urma evenimentelor din Marocco. Situația s'a ameliorat în urma misiunii franceze trimisă aici. Sultanul a fost în situație să solvească din al său solda soldaților. Ministrul nădăjduiește, că situația se va îmbunătăți și mai mult, căci se apropie vremea secerișului, când partea cea mai mare a rebelilor va pleca toată acasă și prin lucrările câmpului va fi legată locului. Camera a primit cu aplauze declarația ministrului.

*

Afacerea Ferrer în Camera spaniolă. În Camera spaniolă a continuat ieri discuțiunea asupra revizuirii procesului Ferrer.

Pablo Iglesias, șeful partidului social-democrat, a ținut un discurs mai lung, declarând între altele, că a fost întotdeauna convins, că Ferrer a fost pe nedrept executat. Politica urmată de cabinetul Maura, în cea săptămână sângeroasă a fost o rușine pentru Spania. Partidul social-democrat a luptat prin toate mijloacele și nu s'a dat înapoi nici dela revoluție, spre a împiedeca condamnarea lui Ferrer. Să nu vă prindă deci mirarea, dacă veți auzi din nou zângănitul armelor, în caz, când nu se va face dreptate.

Aceste cuvinte au stârnit mare senzație și fierbere în Cameră.

Primul ministru Canaleas s'a sculat îndată și a respins această amenințare a deputatului Iglesias, spunând, că dacă social-democrații se vor deda la acte violente și revoluționare, atunci se vor afla în fața puterii statului, care va uza față de dâșii de toate mijloacele legale.

Inmormântarea

Cum s'a anunțat, Duminică s'a făcut la București, în cimitirul Belu, înmormântarea regretatului *Nicolae Densușianu*, marele cercetător al trecutului românesc, învătăatul, care a trăit numai pentru cultura neamului nostru de pretutindenea.

Iată ce scrie „Seara“ despre trista ceremonie funebrelă :

Era o zi tristă de tot. Ploaia cădea mereu ; frigus umed te pătrundea până la oase ; abia câțiva intristați rătăceau prin vastul locaș de odihnă veșnică.

În capelă, în jurul sicriului, unde zăcea trupul lui Nicolae Densușianu, cu fața-i senină și împăcată, stăteau cei doi nepoți ai defunctului d. Ovid Densușianu, profesor universitar și Alexandru Densușianu profesor în Galați.

Lângă mort plângea cu hohote o femeie sârmană, — îngrijitoarea casei aceluia, care-și trăise viața ca un pustnic. Mai la o parte erau câțiva ofițeri dela statul major general al armatei și d. nii Hențescu, Rasidescu, Al. Lăpădatu, Ion Scurtu, prietini și admiratori credincioși ai defunctului.

S'a remarcat faptul, că din partea Academiei Române, al cărei vechi membru corespondent fusese Nicolae Densușianu, n'a fost de față nimeni.

După oficierea slujbei funerare, d. căpitan Vasile Ionescu dela statul major general, a rostit următoarea frumoasă cuvântare :

Intristată adunare !

Pătruns de cea mai profundă durere, și ca o pioasă datorie către fostul și iubitul nostru coleg, aduc în numele camarazilor dela stat majorul general un suprem omagiu de recunoștință și admirațiune, rămășițelor pământești ale lui Nicolae Densușianu, care a fost prin excelență modelul omului devotat muncii conștiincioase, cinstite și rodnice.

Născut în anul 1846 în Densuș, lângă ruinele Sarmisegetuzei din Transilvania, și-a făcut studiile cu deosebite succese, mai întâiu în Hațeg, apoi la Blaj și în fine la facultatea juridică din Sibiu.

Din cea mai fragedă tinerețe, animat de cele mai entuziaste sentimente de românism, pășește pe arena lumei, debutând prin lupta pentru cauza Românilor.

După ce conduce timp de mai mulți ani împreună cu alți buni Români, ziarul „Orientul latin“ în Brașov, intră în țară în 1877.

Venit de peste munți, contribuie cu mult folos, împreună cu alți fruntași ai neamului, prin munca și prin bunurile lor, la consolidarea Românișmului, aici în Patria liberă, unde, scumpul nostru tricolor nu poate fi expus prigonirilor nimărui, unde ideia, cuvântul și fapta își au libertatea lor sfântă și garantată.

Acest valoros vlăstar al eroilor ardeleni, a arătat prin însăși moartea sa, venită la urma unei munci neprihănite pentru binele serviciului ce-i fu în urmă încredințat și pentru gloria neamului, că adevărații Români nu-și precupețesc viața, când trebuie să o dea pentru înălțarea Patriei, nici pe câmpul de luptă, nici pe câmpul de onoare al muncii continue, fără a pregret, care a fost pentru ei istovitoare și ucigătoare.

Nimeni, nici cei mai intimi prieteni ai lui, nu au văzut pe Nicolae Densușianu în petreceri sau desertăciuni omeneste. Și-a consacrat tot timpul studiului și cercetărilor științifice pentru a scoate din praful arhivelor și uitării adevărurile trecutului nostru istoric, scumpele mărgăritare ale Coroanei de oțel, pe care cu atâta trudă și în urma atâtor încercări teribile, am putut-o vedea cu toții pe fruntea marelui nostru rege.

Juși și bine apreciat chiar de Academia Română, curând după intrarea sa în țară, Nicolae Densușianu primește onoarea de a fi însărcinat cu cercetarea multor arhive și biblioteci străine, de unde a adunat cel mai prețios material, pe baza căruia a dat la lumină, adevărate monumente literare, cu privire la Istoria Românilor din Regat și din țările locuite de Români, lucrări cari fac, ca Nicolae Densușianu să fie privit printre cei mai de frunte, printre cei mai iluștri istoriografi contemporani.

Numele acestui om devenit ilustru numai prin valoarea sa personală, este de asemenea bine cunoscut și tot astfel apreciat și de streini, cari au recunoscut fondul științific al lucrărilor sale ca : Chestiunea macedoneană, Note critice asupra teoriei lui Roesler, Istoria revoluțiunii lui Horia, etc.

În anul 1885 Nicolae Densușianu este numit șeful bibliotecii Statmajorului general, unde cu o mai mare râvnă ca până acum, continuă munca sa productivă ca istoriograf, conlucrând de asemenea și la „Istoria militară națională“, dând la lumină o serie de studii, documente de cea mai mare însemnătate, cu privire la faptele militare glorioase ale vitejilor noștri străbuni. Trecând la cele eterne, Nicolae Densușianu ne lasă ca moștenire cea mai însemnată operă a sa — monumentul vieții sale de savant — „Istoria pământului românesc din cele mai vechi timpuri“, care tratează despre trecutul strămoși-

Cu distinsă stimă :

Németh István

depozit de modă bărbătească și femeiască.
ARAD, piața Andrassy 20. (Palatul Fischer Eliz)

**Mi-a sosit asortiment bogat de noutăți de primavara.
Principiul meu comercial este: Circulația mare, folos puțin!**

lor noștri până la întemeierea Principatelor române. Opera aceasta e inedită. Eroul și martirul istoriei noastre n'a fost hărăzit s'o vadă apărând, deși, toate coloanele operei, sunt tipărite gata, mai lipsea prefața și încheierea.

Intristată adunare!

Când un om și-a închinat activității intelectuale întreaga lui viață, într'un mod complect dezinteresat și numai cu dorința de a face bine neamului său și a scoate la lumină adevărul pentru înălțarea Patriei, când acest om și-a surpat viața printr'o muncă încordată, închinând totul datoriei și dragostei de țară, mai mult decât atât, când acest om și-a refuzat și cel din urmă orgoliu al unui om mare, adică iubirea de glorie personală și satisfacerea amorului său propriu preferind a trăi retras, fără sgomot, fără reclamă, și foarte modest, — ne este permis a fi convinși, că el a trăit ca un martir erou și că prin urmare se cuvine cu toată dreptatea de a-i păstra o pioasă și recunoscătoare amintire și a scoate în evidență figura acestui om, ca pildă pentru generațiile prezente și cele viitoare.

Dacă am venit azi pentru a conduce la locașul de veci pe acest scump tovarăș de muncă, nu am făcut-o numai din condescendență față de un coleg și prieten, pe care nu-l vom mai vedea niciodată, ci pentru a afirma în fața mormântului, că amintirea și operele sale vor păstra locul de cinste, ce li-se cuvine și că sufletul lui ne va întovărăși și mai departe în aspra luptă a muncii cinstite și desinteresate, pentru mărirea scumpei noastre Patrii.

Și acum, scumpe coleg și prieten, camarazii tăi îți aduc ultimul lor primos de admirație, zicându-ți: „Fie-ți memoria eternă, fie-ți țărâna ușoară!“

Cei câțiva asistenți jalnici au condus apoi la mormânt pe Nicolae Densușianu, departe de sgomotul și deșertăciunea acestei lumi, prin care bătrânul învățat s'a strecurat, ca un mândru pustnic, viața sa întreagă.

ECONOMICE

Referințele economice ale poporului român până la înactivarea „Albinei“

de dr. Pompiliu Cioban

Ocupațiunea principală a poporului român a fost din timpurile cele mai vechi până de prezent economia de câmp și creșterea vitelor. Intunecul desăvârșit la care a fost osândit acest popor precum și lipsa libertății personale au contribuit ca ocupațiunea lui să fie veacuri întregi unilaterală, agricultura lui primitivă și traiul lui simplu și mai mult decât modest. Reclamațiunile noastre după drept și libertate erau niște zădarnice tânguiri și zvârcoliri fără roade, iar usurpatorii noștri n'au avut nici simț, nici voință, pentru a zmulge pe țaran din noroiul neștiinții, căci altcum pierdeau brațul țărâniei, din a cărei neagră muncă și-au asigurat hrana trupului lor, veșnic flămând și pururea setos.

În tot timpul existenței noastre am fost supuși și expuși suferințelor; eram mijloace atât în mâna imperialilor cât și a nobililor. Înainte de 1687 și după aceea eram prizonieri, pentru legea noastră strămoșească, din partea calvinismului intolerant, mai pe urmă am fost desprețuiți pentru neamul și limba noastră românească. Mânile țărâniei noastre au fost totdeauna legate și glasul năbușit față de cele trei „națiuni unite“ care

în umbra și sub scutul privilegiilor lor își întăreau și asigurau poziția și-și lărgeau hotarele. Țărâniea forma pătura socială numită „olăhus comunis“ fără drepturi iar în același timp izvorul venitelor și reprezentantul muncii, ce atât de mult o ținea legată de glie și de Domn. Cumcă poporul nostru merita soartă mai favorabilă decât aceasta, și că năzuințele lui spre eluțarea unor drepturi, cât de neînsemnate la început erau justificate, ne arată faptul că dietele ardeleni au fost silite în mai multe rânduri a recunoaște și mai pe urmă a întări acel drept omenesc, de a se putea răscumpăra pe sine fiecare țaran dela Domnul său și de a putea părăsi satul și a-și muta coliba pe alte locuri.

Acestor împrejurări avem să atribuim, că cunoștințele noastre economice și cultivarea pământului se afla în stadiu de tot primitiv în vremurile acestea, în cari înzădar ne zbăteam în astfel de stări anormale și înzădar gemeam sub asuprirea autorităților administrative, eram incapabili să răsturnăm deodată jugul jobăgiei. A trebuit veacuri întregi să muncim și să răbdăm: Munca însă ne-a întărit brațele și ne-a oțelit vinele, ca astfel să putem suporta toate loviturile sorții și tot în muncă am aflat mângăierea și licărirea speranței într'un viitor mai bun. Pentru că țaranul să poată fi pus la adăpostul tuturor abuzurilor și exploatărilor nu erau potrivite și favorabile nici constelațiunile politice ale țării și nici întocmirile vieții sociale; astfel că poziția lui era atât de îngreuiată și expusă, încât în lipsa libertății și independenței se bucura, dacă i-se cinstea viața și nu i-se conturba liniștea familiei sale. Agricultura în acest timp numai într'un atît a putut fi exploatată din partea țărâniei noastre, într'un câțor produsele muncii sale puse în serviciul acesteia îi putea crea condițiunile cele mai neapărat de lipsă pentru asigurarea traiului de pe-o zi pe alta. Ii lipsea deci voința și-i lipsea mai ales mijloacele pentru o agricultură mai intensivă și mai rațională, și deoarece nu-i era dată nici posibilitatea să-și valorizeze diferitele produse agricole, fiecare plugar numai atât pământ ara și cultiva cât putea produce destule bucate pentru acoperirea trebuințelor sale.

De aici a urmat apoi acea împrejurare tristă, că un singur an rău, o recoltă slabă învolva în sine o adevărată foamete și mizerie.

Lipsa de comunicație, conservatismul nostru și regimul mașter au fost tot atâtea piedeci în calea dezvoltării noastre economice.

De s'au creat condițiunile favorabile pentru o agricultură mai intensivă și rațională, ca d. e. stărpirea mocirlelor, canalizarea râurilor, ori de s'au înființat linii ferate ele n'au fost menite nouă, departe erau de leagănul codrilor noștri și de plânsul văilor noastre.

Femeia și fata țaranului lucrau alături cu dânsul de dimineața până seara, ca prin munca consumătoare, să-și poată împlini robota și agonisi tributul și dijma. Intrebuințarea femeilor și a fetelor la munca câmpului, a fost iarăș o împrejurare, care a făcut ca torsul și țesutul să fie neglijat și industria de casă necunoscută; iar de altă parte a făcut din ele unelte pentru muncă și a cauzat tulburarea cea mai gravă în viața casnică a țaranului român.

Stagnarea dezvoltării economice, stărpirea voinței pentru agricultura rațională și starea deplorabilă a poporului român, a urmat și încolțit

mai ales din jugul jobăgiei, sub care a gemut veacuri întregi. Clasele privilegiate erau o adevărată plagă pe țaran și abuzurile acestora nimicau orice mugur de progres economic și cultural.

Art. de lege 101 din 1715 și art. 61 din 1723 aproape într'un nimic n'au ameliorat soarta iobăgiei. Regulamentul urban edat de Maria Teresia și concretizat spre executare administrației de pe atunci, s'au zădărnicit de interesele claselor privilegiate ale nobilimei, care conduceau în acest timp destinele administrative ale țării. Comunele nu sunt sigure în extensiunea hotarelor lor, cu toate că deja sub Maria Teresia s'au ordonat împărțirea agrilor, măsurarea hotarelor și a pădurilor. Numai absolutismul lui Iosif II-lea a putut îmbunătăți în parte soarta iobăgiei prin străduința de a stabili raportul dintre iobagi și nobili și de a lua asupra sa și nobilimea datoria de a contribui la susținerea vistieriei statului.

Reformele lui Iosif II-lea, cu privire la agricultura țării, îndeosebi în părțile Banatului s'au pus primată în aplicare, sub a căror influență vedem, că se pune preț mai mare ca până acum, pe cultivarea cânepei, inului și orzului, precum și pe a viermilor de mătasă.

„Prin regularea pășunilor s'a sporit cultura vitelor“*) care până în ziua de azi, a rămas cea mai înfloritoare ocupațiune a poporului român din aceste ținuturi. S'au înființat școli rurale, ca astfel țărâniea să-și poată însuși cunoștințele necesare pentru o agricultură rațională.

În comitatele Timiș, Torontal și Caraș „s'a permis acvirea de bunuri nu numai pe seama nobililor, ci și a altui civi, cari prin aceasta aquisițiune intrau în statul nobilitar și hotărau în adunările congregaționale în toate afacerile comitatense.“**)

Românii însă nu s'au putut folosi de acest favor lipsindu-le capitalul de lipsă, iar împrumuturi n'aveau de unde lua. Sârbii folosindu-se cu împrumuturile fondurilor religioase cu timpul și-au sporit numărul proprietarilor mari în aceste comitate, și astfel ajunseră într'un timp într'o situație economică mai favorabilă ca a noastră.

Legi pozitive spre acest scop sub domnia lui Iosif nu s'au putut aduce din motivul, că el n'a conchemat nici odată la ședință casa de jos. Abia în dieta din 1826 s'a accentuat necesitatea de a face nobilimea mică de pe pământurile iobăgești părtașe la constituțiile țării și s'a decis a se conscrie din partea unei comisii toate pământurile iobagilor folosite de nobili și s'a decretat, că nobilii sunt siliți a plăti dare de venit pentru folosința a acestor parcele, ba din contră vor fi nevoiți a părăsi aceste pământuri. Acest decis al dietei a fost primul început pentru crearea unei stări de lucruri mai prinoase în favorul claselor de jos și primul pas pentru regularea referințelor urbariale, care vedem, că formează obiectul principal al ședințelor dietele din 1832—1836.

(Va urma)

*) Popovici, Istoria Românilor bănățeni.

**) Popovici, Ist. Rom. bănățeni (pag. 349).

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețurile se trimit gratuit și francat.

Litere — Arte — Științe

CÂNTECE

I.

*Pictând un ideal
Tu capu-l culci la pieptu-mi —
Ca o pădure 'ntinsă
Pe coasta unui deal.*

*Tu singură vei fi
Iubita mea de-acuma —
C'ar fi și alta'n lume,
Eu nici nu voi mai ști.*

*Iubirea mea e-așa:
Ca 'n alt tărîm din bazme,
Cine trecea acolo,
Acolo rămănea...*

II.

*Trăim într'o sferă senină...
Eu scriu, ea citește, duiosă,
Ea scie, eu nu știu ce fac,
Dar fac o poveste frumoasă
Iar viața ne trece mai lină
Ca apa pe lac.*

*Din ce îi sunt drag ei mai bine,
Din ce ea mai bine mi-e dragă,
Ni-i traiul un bazm luminos
Și vremea-i o muzică 'ntreagă,
Căci oricare clipă ce vine,
E-un cântec frumos.*

Alex. St. Vernescu.

Urme străvechi de limbă românească

Introducere — Urme de graiu latin-vulgar din Dacia (secol. II.) — Cele mai vechi urme de limbă românească (Moesia, secol. VI. și XI.)

Vor fi ele multe chestiunile, cari privesc începuturile neamului românesc și nu sunt încă cu desăvârșire limpezi, — dar un lucru este peste orice îndoială și a ajuns azi afară de discuție. Este chestiunea de descendență a limbii noastre.

Toți învățații — și cei preocupați pentru noi și cei preocupați contra noastră și cei cu totul nepreocupați — sunt de aceeași părere, susținând, că limba românească este o limbă romanică, înrudită cu limbile neolatine și ca și aceste: de obârșie latină.

Dela limba veche latină, vorbită odinioară de acel popor de glorie și de putere, care au fost Romanii, derivă limba românească, și anume: nu dela limba lor literară (clasică) păstrată în opurile autorilor clasici, ci dela limba poporană latină, limba vie a străzii și a satelor (*sermo rusticus*).

Nu intrăm aci în tărîmul cercetărilor lexicologice, etimologice și semasiologice, prin cari se dovedește acest lucru. Ci primim faptul, ca fiind constat și recunoscut de toți cei chie-mați.

Dar socotesc, că este de interes pentru majoritatea intelectualilor noștri, cari n'au avut norocirea să facă cursuri speciale la o școală românească, să consemnăm aci o parte din acele cuvinte străbune, cari s'au păstrat până azi atât din vechiul dialect latin poporal, din care s'a născut limba românească, ca și din limba primitivă românească.

Nu e vorba aci de construire de cuvinte luate din dicționarul nostru de astăzi, — ci de cuvinte străbune, genuine, păstrate nu prin continuitatea graiului, — ci săpate fiind în peatră sau scrise fiind în carte încă în acele vremuri străvechi.

Se știe, că la anul 107 după Christos, împăratul Traian cucerește Dacia și o preface în provincie romană.

Sub scutul acvilei romane Dacia se împopulează din nou. Coloniști veniți „ex toto orbe Romano“ (din tot largul împărăției romane) se așează aci.

Erau oameni din țări deosebite, cu limbi deosebite, între cari legătura o susținea graiul latin vulgar, pe care în scurt timp au trebuit să-l însușească cu toții.

Cum era acest graiu latin poporan din Dacia?

Ce urme ni-s'au păstrat din el?

Au aceste urme păstrate vr'o asemănare cu limba noastră românească?

Vom răspunde în cele următoare la aceste întrebări:

*

La Roșia (lângă Abrud) în vechile băi de aur ale Romanilor, „Cetatea“, cum le zice azi poporul, s'au găsit încă în secolul trecut 6 table cerate (table unse cu ceară, pe care se scria zgăriindu-se literile cu un bețișor). Tablele erau scrise pe la mijlocul secolului al II-lea după Hristos și cuprind contracte felurite făcute între băieși.

La unul dintre aceste contracte scris la anul 160 după Hr. s'a iscălit ca martor un Grec. Acesta a iscălit latinește. Dar — se vede — că nu cunoștea limba latină literară; a scris deci în graiul latin poporan al băieșilor, pe care-l știa și-l învățase în urma nevoilor zilnice. Astfel vorba „am iscălit eu“, cecece în latineasca de carte se zice „signavi“, el o scrie pe tabla cerată așa: „segnai“.

Iată dar un cuvânt stăvechiu din graiul latin-poporan din Dacia: *Segnai* în loc de *signavi*. Cine nu observă asemănarea între cuvântul românesc „a semna“ (derivatul lui „signare“ latinesc) și îndeosebi între forma românească a perfectului simplu: „eu semnai“ și aceeași formă latină-poporană: „segnai“. Numai *g* nu trecuse încă în *m*, — încolo cuvânt și formă sunt identice.

Printre cele vr'o 1300 de inscripțiuni de pe petri, păstrate până azi din Dacia romană, se găsesc icicolo prizărite câteva cuvinte, a căror origine latină-poporală este evidentă. Și, cecece-i interesant, toate aceste cuvinte prezintă asemănări frapante cu limba românească de azi.

Astfel avem următoarele cuvinte și forme latine-poporane din Dacia:

„*remasisse*“ în loc de „*mansisse* (remansisse)“ a limbii latine literare: — și Românii de azi zic „*remăsese*“ și nu „*remănsese*“;

pe o statuă a lui Amor*) s'a găsit inscripția: „*Primavera*“, un cuvânt neuzitat în limba latină literară, care exprima această noțiune cu „*ver*“; că „*primavera*“ de pe piatra din secolul al II-lea este identic cu cuvântul nostru de același înțeles, nu mai trebuie accentuat;

un sclav (Satrius Felix) pierzându-și stăpânii (pe domnul și doamna sa) le-a pus o piatră comemorativă și neștiind, bietul, graiul de carte al Romanilor, — a săpat în piatră dedicația sa simplă în graiul latin vulgar scriind: *Domno et Domnae*“ adică: „Domnului și Doamnei (sale)“ în loc de „*Domino et Dominae*“, cum s'ar fi zis în latineasca literară. Asemănarea cu limba noastră este iarăși evidentă. Și noi zicem: *domn* și nu *domin*, *doamnă* și nu *doamină*.

Cetitorul, care a urmărit cu oarecare atenție expunerile de mai sus, — a trebuit să observe, că în cele de până aci nu ne-a fost vorba de cele mai vechi cuvinte „românești“, ci de cuvinte din dialectul poporal „latin“ vorbit în Dacia pe timpul provinciei romane (107—274 d. Chr.)

Cele mai vechi cuvinte, cari ne prezintă caracterul specific „românesc“ așa dar primele fosile de graiu „românesc“ sunt din secolul VI. după Christos și anume nu din Dacia, ci din Moesia (Bulgaria de azi), probabil teritoriul principal de formațiune al limbii noastre.

Aceste cuvinte străvechi românești s'au păstrat în cărțile cronicarilor bizantini.*)

Cele dintâi urme le găsim la cronicarul bizantin: *Procopiu*, contimporanul împăratului Iustinian (527—565.)

Procopiu vorbind despre fortărețele (castele, cetățui) refăcute sau renovate de împăratul Iustinian pe ambele părți ale Dunărei de jos, ne dă o listă întreagă a acelor fortărețe împreună cu numele lor.

Între numirile aceste sunt foarte multe, în cari cu toată pocirea lor pe grecește, recunoaștem numirile originale românești, date lor de populația românească a acelor ținuturi. Aceste nu mai sunt forme și cuvinte de caracter curat latin-vulgar, ci au caracter hotărît românesc.

Reproducem aci o samă din aceste numiri de castele din secolul VI. și indicăm între paranteze forma probabilă a cuvântului românesc, după care le-a transcris cronicarul în grafia grecească lipsită de semnele grafice necesare pentru toate sunetele specifice ale limbii românești.

Iată-le:

Berzana (Bârsana), *Kobenkiles* (Cobencile), *Labutza* (Lăbuța), *Tredetilius* (Tredeti-tiliu = Trezeci tei), *Skeptekasas* (șeptecase), *Argentares* (Argintari), *Lupofantana* (Lupu-fântână), *Tzertzenutzas* (Târțanuța), *Stronges* (Strunga?), *Gemellomunte* (Gemelo-munte), *Mavrovalle* (Mavro-vale), *Lutzolo* (Luțulu) etc.

La anul 580 alți doi cronicari bizantini: *Theophanes* și *Theophilaktus Simokatta* povestind un episod din războiul Bizantinilor în contra Avarilor (deceniul al VIII-lea al secolului VI.) ne-au păstrat din întâmplare alte 3 cuvinte românești. Iată episodul povestit de cei doi cronicari.

Un chagan de-al Avarilor năvălise în Moesia (Bulgaria de azi) și devasta țara. Bizantinii trimis o oștire cu 2 comandanți în contra lor. Oștirile romane (bizantine) erau în marș și urcau un deal. Unui soldat, care mergea pe jos lângă catărul său, i-a căzut sarcina, făr' ca să bage de seamă. Atunci un alt soldat, ce venia în urmă, îi strigă — în limba aceluși ținut, adaugă Theophilakt: — „*retorna, retorna fratre*“. Theophanes citează cuvintele soldatului astfel: „*torna, torna fratre!*“ Auzind soldații de dinainte acest strigăt, au crezut, că li-s'a comandat să se retragă și astfel oastea s'a retras.

Asupra caracterului românesc al acestor cuvinte rostite în „limba ținutului“ aceluia, nu mai încapă nici o îndoială.

Spre încheiere mai amintim un cuvânt românesc păstrat la cronicarul bizantin *Kedrenos* (secol XI), care povestind despre un războiu al Bizantinilor împotriva Romanilor și Bulgarilor, spune, că într-una din lupte punându-se însuș împăratul în fruntea ostașilor săi, și recunoscându-l *dușmanii* (în cazul dat: evident *Români*), aceștia au strigat: „*Vezeite*“ (= *vezite*), o *tzasar!*“ (= *Vedeți chesarul!*)

„*Veze.te*“ = „*vezite*“ este cuvântul românesc: *vedeți!*

*

Și să nu ne fie scump graiul nostru strămoșesc cu falnicul său trecut aproape bimilenar?

V. Gîlu.

Cărți și reviste.

În chestia meseriașilor, de V. N. Madgearu. București. (O broșură de 19 pagini, în care autorul își publică conferința, ținută la Liga Culturală, secția București, la 25 Februarie 1911). Foarte competent în materie, într-un stil limpede, d. Madgearu, tratează chestiunea meseriașilor, urmând metodei lui Karl Bücher. Începând dela industria casnică, explică evoluția industrială, și arată cum *claca între săteni* și *claca la boer*, au realizat sistemul semi-meseriilor. În prezent situația meseriașilor în România este zdruncinată în lupta cu capitalismul exploatator

*) Pentru materialul expus în cele următoare am utilizat isioria literaturii române de Aron Densusianu, lași 1885, pag. 45 și urm.

*) Se află în muzeul ardelean din Cluj.

al industriilor din România — și numai Statul, care neglijează chestia, trebuie să intervie și lui să încumbă datoria să asigure marelui clasă a meseriașilor, puțința unei dezvoltări materiale și morale — pentru bunul mers al societății.

„România Jună“. Anuarul al XLVI-lea. Primind la redacție anuarul 46-lea al celei dintâi societăți studențești înființate într-o mare de străini ca să adune în mănunchi sub aripile sale ocrotitoare tinerimea română venită din cătunele de pretutindeni locuite de Români, dornică de o cultură mai aleasă. Cu multă dragoste frunzărăm acest anuar al „României June“, care de jumătate de secol aproape a împrietenit și a aprovizionat un șir de generații tinere cu cele mai strălucite și mărețe idei ale Apusului.

Societatea aceasta de o extraordinară importanță pentru strângerea rândurilor atâtor suflete răzlețe în noianul străinătății, condusă de tineri de talent, a știut totdeauna să alimenteze în inimile Românilor din Viena, focul sacru al iubirii de neam.

Nu trece un prilej însemnat, la care să nu fi luat parte activă chiar, această societate, a cărei cuvânt cade totdeauna cu greutate și seriozitate înspirând nădejde, întărind credința celor cercați.

„România Jună“ cum însași constată, este mai mult decât o societate studențească; este înfăptuirea visului îndepărtat în negura viitorului a tuturor Românilor, e uniunea tinerilor Români de pretutindenea. Și cetind anuarul ei vedem ceata aleasă a tinerilor, adunați în Viena din patru unghiuri ale lumii, lucrând în armonie cu avânt tineresc uniți în cugete și în simțiri, pentru ca să contribuie cu partea ce i-se cuvine unei tinerimi conștiente de datoria sa față de neam, limbă și lege, la cimentarea culturii fraților rămași acasă sub oblăduirea străinilor potrivnici.

„România Jună“ este un focalar puternic de unde pornesc curente noi și îndemnuri bune cu entuziasmul curat al tinereții îndrăznețe ce nu s'a datat până acum să se tocmească cu împrejurările. Acesta e focalarul, de unde și-a luat sborul măreț spre culmile viitorului un Eminescu; de unde a pornit în frunte cu Titu Maiorescu curentul de primenire a scrisului românesc; și de unde pe lângă atâtea îndemnuri noi a pornit cel dintâi indemn pentru organizarea tuturor studenților români, convocând în a. 1908 întâiul congres studențesc la Iași, care în butul tuturor eforturilor a dat fiasco, grație guvernului țării ungurești.

Și câte alte clipe sublime se leagă de această școală unde se alimentează însufletirea curată a stegarilor luptei de mâne, dând curaj și nădejde în izbânda cauzei noastre sfinte.

Iată de ce suntem datori cu recunoștință acestui centru cultural din Viena; și iată cauza de ce ne grăbim să înregistrăm cu atâta bucurie existența de jumătate de veac a „României June“, care pentru a-și serbători cu demnitate anul 50 al înfloririi sale, va redigă un album cu fotografiile tuturor membrilor săi de până-acum.

In anul 1908/9 și 1909/10 „România Jună“ a îndurat mari pierderi, decedând o mare parte a membrilor ei cei mai de seamă. Cea dintâi pagină e dedicată memoriei defuncților, între cari remarcăm cu tristețe numele cele mai celebre din viața noastră publică, ca: Al. Mocsonyi, C. Brediceanu, dr. A. Mureșanu, Ioan Rusu-Șirianul etc.

Societatea are 54 membrii fondatori, 175 onorari, 148 emeriti și în anul 1910, 49 ordinari. Ședințe literare s'au ținut peste 30, în cari s'au cetit 31 de opuri și conferințe de cele mai variate subiecte.

Averea face până la finea anului 1910: 106,220'82 cor. din cari s'au cheltuit pentru trebuințele societății și ajutoare studenților săraci 4348'87 cor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 12 Aprilie 1911.

De-ale noastre.

Șezătoarea literară în Arad. Mai mulți scriitori din România și dela noi vor ține în Arad la Dumineca Tomii o șezătoare literară. Suntem informați, că la această șezătoare vor lua parte din România distinșii scriitori: *Brătescu-Voinești, Sadoveanu, Anghel, St. O. Iosif, Em. Gârleanu, Herz, Cincinat Pavelescu, V. Eftimiu, I. Minulescu și D. Nanu*, între ei mai mulți colaboratori ai noștri.

Li așteptăm și-i vom primi cu toată dragostea noastră frățească.

Alegerea de preot în Vulcan. Dintr'o corespondență mai lungă aflăm, că alegerea de preot gr.-or. român în comuna Vulcan s'a ținut în 9 Aprilie n. a. c. sub conducerea înțeleaptă a protopopului dr. Cornel Popescu din Hațeg. Rezultatul alegerii a fost, că dintre 198 voturi candidatul poporului părintele *Victor Ungur* a primit 143 voturi, iară candidatul străinului Blaschek Aladár, conducătorul băilor de cărbuni din Vulcan, anume *Cerbicsán Nikulae*, cum era scris pe ședulele de votare, a primit numai 54 voturi terorizate și momite de străinul Blaschek. Majoritatea bravilor Români nu s'a lăsat însă să fie terorizată, nici momită, ci a votat după convingerea sa românească.

Felicitările noastre. Dorim, ca alesul să se arate totdeauna vrednic de iubirea și încrederea alegătorilor săi.

Șezătoarea literară a cincina dela Caransebeș. Duminecă, 27 Martie a. c. s'a încheiat la Caransebeș ciclul șezătorilor literare, a acestei mici universități naționale, a cărei urmări binefăcătoare se vor resimți pentru timpuri îndepărtate.

Deveniseră un centru cultural de o atracție deosebită aceste producțiuni, gustate cu atâta dor și plăcere. Era o zi ploioasă și totuș sala cea spațioasă a fost îndesată de lume românească.

Șirul producțiilor s'a deschis prin piesa „Morarul“, cor mixt, executat cu entuziasm de Reuniunea de cântări, sub conducerea blândului român d. Achim Aleonte.

Conferința d-lui I. Tătar, despre „Starea comerțului și a meseriilor la Români“, a fost gustată cu vădit interes. D. conferențiar a constatat cu durere, că Românului îi lipsește *spiritul de întreprindere și pregătirea științifică necesară*, pentru a putea exploata mijloacele, cari le tind comerțul și industria modernă.

Să sprijinim comerțul și industria la țară, scoțând ast mod străinii, cari se îngrașă din sudoarea poporului. Să sprijinim comerțul și industria națională.

Noi prin noi și totul pentru națiune a fost clasică maximă de încheiere a conferinței d-lui Tătar. Deie ceriul, ca cuvintele d-sale să nu fie rostite în pustiu.

Talentatul d. Coriolan Buracu, ne-a impresionat mult prin declamarea cu mult talent și sentiment a poeziilor „Noi vrem pământ“ și „Graiul neamului“ ambele de G. Coșbuc.

Cea mai plăcută surprindere ne-a procurat tînăra elevă *Olga Beuca*, care cu o voce atât de puternică și plăcută ne-a cântat „Doina codrului“, „Steluța“ și „Unde gândul“; fiind acompaniată la pian cu multă siguranță și exactitate de gentila d-șoară Florica Barbu.

D. Petru Florian ne-a procurat momente de bună dispoziție prin declamarea atât de corect a poeziei „Șaua țiganului“.

Buna dispoziție a publicului s'a mărit prin predarea poeziei comice „Țiganul în căruță“, de către C. Albușescu și C. Straiță.

Reuniunea de cântări a întonat jalnica și sentimentală piesă „Oltul geme“ — și încă un „Mulți ani!“ prin care s'a anunțat publicului în-

cheierea acestor conferințe, de a căror succes pot fi mândri toți debutanții și în special zeloșii aranjatori, cari nu au cruțat nimic pentru succesul cauzei

Fie, ca și aceste manifestațiuni să fie o prețioasă contribuție la progresul cultural al neamului. *Sebeșanul.*

Compunerea bilanțului. Curia reg. — precum anunță „Kereskedelmi Jog“ — a adus de curând privitor la legalitatea compunerii bilanțului o hotărâre importantă, care conține următoarele enunțuri principiare:

Privitor la întrebarea, că în ce valoare sunt a se considera la bilanț imobilele și mobilele societății pe acții, Curia a enunțat, că acelea sunt a se considera cu prețul lor de cumpărare. Iar cu privire la depozitul de mărfuri fabricate și semifabricate Curia a enunțat, că la o întreprindere solidă mărfurile fabricate sunt a se trece la bilanț cu prețul de producțiune, iar semifabricatele cu prețul materialului brut. Acționarul este în drept să pretindă, ca să i se deie în adunarea generală deslușirile necesare pentru judecarea exactității pozițiilor dificultate ale bilanțului. El poate pretinde și aceea, ca deslușirile acestea, întrucât nu sunt cuprinse amănunțit în protocolul adunării generale să i se comunice și procesul intentat pentru anularea hotărârii în chestiune. În cazul acesta decide judecătoria și chestiunea, dacă lămuririle date sunt corespunzătoare sau nu. Acționarul, care a acvirit numai ulterior acția nu are dreptul de a ataca hotărârea luată de o adunare generală anterioară, cu privire la urcarea antistatuată a fondului de rezervă și nici hotărârea luată ulterior, cu concursul său, ca acționar, prin care s'a instituit în modul acesta fondul de rezervă, fără a se fi decis noua urcare a lui.

Purtarea meseriei din partea văduvei. Conform unei hotărâri principiale a ministrului de comerț, văduva nu poate fi obligată ca pentru continuarea meseriei soțului ei răposat să țină un conducător de afacere cvalificat, ci trebuie să-și anunțe numai dreptul de văduvă resp. faptul, că dorește să continue meseria soțului ei — la autoritatea industrială de gradul prim.

Dela „Asociațiune“. Comitetul central în ședința sa ținută la 6 Aprilie a. c. a decis ca înmormântarea răposatului președinte Iosif Șterca Șuluțiu să fie descrisă amănunțit în revista „Transilvania“, publicându-se toate cuvântările funebrele și toate telegramele de condolență, primite la biroul „Asociațiunii“. Totodată a luat dispoziții pentru procurarea unui portret al fostului președinte, ce se va atârna în sala de ședințe a comitetului central, alături de portretele celorlalți președinți.

În aceeaș ședință a autorizat pe d. Oct. C. Tăslăuanu să tipărească „Biblioteca populară a „Asociațiunii“ în 15.000 de exemplare, fiindcă din cele 10.000 de exemplare tipărite abia mai sunt în depozit câteva sute. Secretarul Oct. C. Tăslăuanu a mai făcut următoarele propuneri pentru răspândirea Bibliotecii: a) să se facă o circulară către toate despărțămintele, ca cu ocazia prelegerilor populare să se înscrie cât mai mulți membri ajutători, ca ahonați ai Bibliotecii. Să se trimită fiecărui despărțământ câte un depozit din broșurile apărute, pe cari să le plaseze cu ocazia prelegerilor populare și la adunările cercuale. b) Să se facă o adresă către toate băncile noastre, ca să primească în depozit un anumit număr de exemplare, pe cari să le desfacă la clienți, cum fac băncile „Bihoareana“ din Oradea-mare și „Mercur“ din Năsăud. c) Conferențiarul agronomic să facă propagandă pentru răspândirea Bibliotecii cu ocazia prelegerilor, ce le ține la sate.

Prin aceste mijloace desigur, că „Biblioteca populară a „Asociațiunii“ în curând va ajunge la cifra de 15.000 de abonați. Într'un singur an se vor răspândi în popor peste 150.000 de broșuri, ceace înseamnă un pas uriaș, făcut de prima noastră instituție culturală pentru educația țărâniei. Indemnăm și noi pe toți cărturarii să stăruie din răspuțeri pentru răspândirea „Bibliotecii populare a „Asociațiunii“.

Promovare. D. *Remus Furdul*, originar din Cămpeni, președintele tinerimei din Cluj, a fost promovat doctor în drept la Universitatea din Cluj. Felicitări.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Convocare. P. T. domni membri fondatori, ordinari și ajutători ai „Reuniunii învățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului” aparținători despărțământului Caransebeș, precum și toți amicii școlare și doritorii de înaintarea cauzelor noastre școlare, sunt pe această cale invitați a lua parte la prima adunare a despărțământului, ce se va ține *Luni 4/17 Aprilie* a. c. la 10 ore a. m. în școala de aplicație a institutului nostru pedagogic diecesan, pe lângă următorul program:

1. „Despre ținutul râului Timiș”, prelegere practică din geografie, ținută cu elevii din cl. III. elem., de învățătorul Pavel Jumanca.
2. „Az ember törzs részei”, prelegere practică din limba maghiară, ținută cu elevii din clasa II. el., de prof. Ilie Orzescu.
3. Deschiderea adunării.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Recenziunea asupra prelegerilor ținute.
6. „Datorințele extrașcolare ale inv.” disertațiune de inv. Gh. Cătană.
7. Raportul bibliotecarului.
8. Raportul casarului.
9. Inscierea membrilor noi.
10. Propuneri.
11. Alegerea noului comitet.
12. Defigerea locului și timpului proximei adunări.
13. Alegerea comisiunii pentru verificarea protocolului.
14. Inchiiderea adunării.

Se observă, că membrii învățători, cari nu vor participa la adunare, vor fi pedepsiți conform regulamentului. *Caransebeș*, în 24 Martie (6 Aprilie) 1911. — Ștefan Jianu m. p. președinte, Pavel Jumanca, notar.

Din patrie.

Deficitul „Severinului”. „Lugosi Ellenör” din Lugos aduce știrea din sursă, care pare sigură, că apusul organ al „asanării moravurilor din dieceza Caransebeșului” și-ar fi dat sfârșitul în sunetul duios al unui deficit de 10.000 coroane. Articolul din chestiune lasă să se înțeleagă, că acest deficit a ușurat conștiința, adecă pardon! — punge d-lui O. Bordan. Oare??

Năzuinți naționale la Șvabi. „D.-U. Volksfreund” din Timișoara aduce cu mare bucurie la cunoștință, că în *Segenthau* (Némethságh) la alegerile membrilor școlii populare a reușit întreaga listă a partidului popular german. Sărmanii Șvabi, de când și-au dat din mână școalele confessionale trebuie să lupte acum în acest chip, ca copilașilor lor să le fie iertat a învăța rugăciunile și în limba germană!

Imprumutul orașului Budapesta. Anul trecut guvernul ungar, provocându-se la simpatiiile sale pentru poporul francez, loial și iubitor de libertate ca și poporul maghiar, cum se zice, a încercat un împrumut mai mare pe piața financiară franceză. Bunii noștri frați latini au fost gata a da creditul cerut, când s'au găsit câțiva patrioți ca să le arate, că prin suma ce va acorda Ungariei, Franța va contribui cu banii săi proprii la înarmarea monarhiei austro-ungare, aliata Germaniei. (Intr'adevăr, creditul de 312 milioane pentru flota de rezel era la epoca aceea deja în perspectivă). Imediat financiarii din Paris, cari bucuroși ostentează aceeași politică, ca a ministrului de pe Quai d'Orsay, au întrerupt pertractările. Cu câteva luni în urmă, oameni noi, au cerut tot la Paris, un credit pentru afaceri private ale orașului Budapesta. Bancherii după ce au satisfăcut pe deplin patriotismului prin negarea unui împrumut austro-ungar n'au avut motiv a nu oferi suma cerută pentru întreprinderi private ale capitalei ungare, fie acelea chiar în șantierul din Triest și Fiume. De unăzi a fost deci încheiată învoirea, și în scurt timp Budapesta va fi inundată de galbeni francezi. Afacerile sunt afaceri. Este bizar însă, că anumită presă jubilează, iar cutare Schreimbomitz-Schmock, îi bate pe Francezii prietenește pe umăr, lăudându-i pentru că au înțeles, că cea mai bună politică, cel mai bun patriotism este gheșeftul...

Expoziția de agricultură și industrie, aranjată de Reuniunea economică a comitatului Caras-Severin va avea loc în zilele de 23 Septembrie până în 2 Octombrie 1911. În marele comitet de aranjare au fost aleși și domnii C. Jucu, Nicolae Belu, Constantin Bogdan, Vasile Dobrin, Iosif Hazi-Barbu, Pavel Stan, Avacum Tosici și Pavel Udria, măestri români din Lugoj.

Sic transit gloria... Un ziar din Lugoj sub titlul: „Machinațiile lui Burdia” încearcă să-l spele pe Bordan primarul Caransebeșului, prezentându-l drept o jertfă a lui Burdia. Deci d. Bordan a fost în toate de bună credință condus, acum însă — respiră liber! Noi cari nu avem nici în clin și nici în mănecă cu toată intriga, care se țese acum în comitat ne cugetăm și din acest prilej numai la maxima romană: *Donex eris felix multos numerabis amicos, tempora si fuerint nubila — solus eris.* În acest fapt residă tragicul întregii epopee hazlie a lui C. Burdia. Dacă se excită ceva curiozitate am voi să știm un singur lucru: ce anume gândește în sine „aulicul măcelar din Caransebeș” văzând cum se lapadă „învățăceii” rând pe rând deja la întâia cântare a — cocoșului.

Dela frați

Audiența d-lui D. Greceanu. D. D. Greceanu, vice-prezident al Camerei, a fost primit Duminică seara în audiență de M. S. Regele.

D. Greceanu a expus Suveranului modul cum și-a îndeplinit misiunea de trimis extraordinar la Roma pentru semicenteranul Italiei.

D-sa a arătat bunăvoința și cordialitatea cu care a fost primit la curtea regelui Victor Emanuel, care a exprimat trimisului regelui Carol simpatia și admirațiunea ce simte pentru Suveranul nostru, precum și numeroasele dovezi de dragoste făcute României de reprezentanții instituțiilor și poporului italian.

D. D. Greceanu a plecat la Iași.

Dela Ateneu. Marți a avut loc în sala Ateneului, conferința d-lui căpitan I. T. Ulic, despre „Graphica Antică și Modernă” în fața unui select auditor.

În mod cu totul sistematic și concis a redat evoluția paleografiei universale, analizând-o din cele mai vechi timpuri ale Egiptienilor, Fenicienilor, Semiiților etc. și până în zilele noastre.

Cu toată ariditatea subiectului ce trata, conferințiarul a știut să ție încordată atențiunea publicului prin modul magistral al expunerii.

Sosirea directorului institutului geologic din Budapesta. Alaltăeri seară a sosit în București profesorul dr. Lóczy, directorul institutului geologic din Budapesta, însoțit de doi inspectori șefi de mine, membri ai aceluiaș institut.

Ieri, împreună cu d. prof. dr. L. Mrazec, directorul institutului geologic al României, asistat de d-nii geologi dr. I. Popescu Voinești și Eduard Schulze, vor pleca să viziteze regiunile petrolifere Câmpina, Bușteni, Vălcănești, Moreni, Băicoi, Țintea, Slănic, Valea Oituz și Târgul-Ocna.

La întoarcere vor vizita institutul geologic, Universitatea, Parlamentul, Muzeul geologic, Portul Constanța.

Intreruperea comunicațiilor telefonice. Sâmbătă noapte mari cantități de zăpadă însoțite de viscol au căzut în Câmpina și împrejurimi, din care cauză firele telegrafice și telefonice au fost rupte pe o distanță de vre-o 8 kilometri. Sunt distruși un număr de 70 de stâlpi telegrafici în distanța Câmpina-Ploiești. De către oficiul din Câmpina s'a cerut dela direcțiunea generală a poștelor, să se trimită echipe de cantonieri pentru restabilirea liniei, de oare ce personalul acestui oficiu e insuficient pentru restabilirea pe o distanță atât de mare.

Scufundarea unei corăbii în portul Mangalia. Sâmbătă noapte din cauza furtunei ce domnea pe Marea Neagră, corabia „Nissi Reichman” ce era ancorată în portul Mangalia, a naufragiat scufundându-se în mare în următoarele împrejurări: Corabia încărcase din Mangalia 150 de mii kgr. orz, și se pregătea să plece spre Constantinopol. Înainte de a ridica ancora deslănțindu-se o puternică furtună pe mare, a rupt pareurele, cu care era legată corabia de cheiu și a fost dusă de valuri în largul mării.

După o luptă de vre-o două ore valurile au împins-o spre țărm, unde a fost lovită de stânci. Din cauză spărturilor ce a căpătat, apa a năvălit în corabie care s'a scufundat în câteva minute.

Întregul echipaj în frunte cu căpitanul corăbiei, anume Ilie Ossman, a reușit să scape sărind într-o barcă, cu care au eșit la Mangalia. Corabia era sub pavilionul Otoman.

Petreceri.

Concert în Agârbiciu. Corul bisericii române gr.-ort. din Agârbiciu, tractul Turda, invită la „Concertul” ce-l va aranja *Luni, a doua zi de sf. Paști* (11/24 April 1911) în sala hotelului comunal din loc. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru scopuri școlare.

Program: Vidu I. „Christos a înviat”, cor mixt. Tempea L. „Rugăciune”, cor mixt. Coșbuc G. „La oglindă”, declamare. Popovici N. „Cântec de seară”, cor bărb. Vidu I. „Taci bărbate” cor mixt cu soli. Coșbuc G. „Scara”, declamare. Dima G. „Hora Ploaia”, cor mixt. Muzicescu G. „Stăncuța”, cor mixt. * * „Țiganul în vie”, declamare. Vidu I. „Negruța”, cor mixt cu soli. Porumbescu C. „Marșul plugarilor”, cor bărb. Călușerul, bătuta și țarina.

Concert Jimborul-mare. A 3-a zi de Paști, 25 Aprilie n., cu prilejul ședinței comitetului despărțământului Hida-Huedin al „Astrei” va avea loc în Jimborul-mare un concert sub conducere d-lui *Petru Bura*, inv., cu următorul program:

„Hristos a înviat”, cor mixt. „Vrăjitoarea”, teatru de G. Cătană. „Dor dorule”, cor mixt * * „La oglindă”, poezie de G. Coșbuc. „Baba și moșneagul”, cor mixt de G. Muzicescu. „Bărbatul și femeia”, dialog comic de G. Cătană. „Nu-mi place”, „Imi place”, cor mixt de I. Vidu. „Rugămintea din urmă”, poezie de G. Coșbuc. „La fântână”, cor mixt de A. Bena.

Concert în Giula-maghiară. Corul vocal gr.-or. român din Giula-maghiară invită la concertul urmat de petrecere cu dans, ce se va aranja din incidentul sfințirii steagului său a II-a zi de sf. Paști, *11/24 Aprilie* 1911, în sala din grădina Gőndöcs (Pavilon.) Inceputul la 8 ore seara. Programul: 1. „Hristos a înviat”, cor mixt, sextet de * * 2. „Despre buna înțelegere”, dialog predat de coristele: Ana Albu, Sofia Suci și Elena Magdu. 3. „Răsunet dela Crișana”, cor mixt de I. Vidu. 4. „Drăcușorii”, poezie de P. Dulfu declamată de coristul Ioan Buiu. 5. „Dor dorule”, cor mixt, sextet de G. Muzicescu. 6. „Herșcu boccegiul”, monolog de V. Alexandri, predat de coristul George Gomboș. 7. „Taci bărbate”, cor mixt cu soli de I. Vidu.

Din străinătate.

O desmințire a exarhului bulgar. Din Sofia se anunță, că în interviul acordat în Constantinopole redactorului dela „Narodni Glas”, exarhul bulgar a desmințit categoric informațiile pretinzând, că vrea să se proclame ca patriarh și a declarat că exarhatul trebuie să rămâie la Constantinopole pentru a păstra legăturile cu biserica bulgară. Înțelegerea cu patriarhatul are ca bază salvagardarea privilegiilor școlare ale naționalităților creștine și a avut ca primă urmărire ameliorarea raporturilor dintre Grecii și Bulgarii din Turcia.

Tuberculoși tămăduiți. Se vestește, că renumitul dr. *Doyen*, profesor la facultatea de medicină din Paris, ar fi găsit un leac, „Mytolysine”, împotriva fiziei, cu care experimentează dela 17 Iulie 1910 cu rezultat foarte multămitor: din 2080 pacienți în stadiu înaintat, 1339 ar fi fost videcați pe deplin, starea celorlalți 741 a fost ameliorată. Cu toate, că profesorul dr. Doyen este celebritate, lumea rămâne încă sceptică față de rezultatul Mytolysinei.

„Rosenkavalier”. Sâmbătă seara a fost premiera celei mai nouă opere de *Richard Strauss*: „Der Rosenkavalier” la opera imp. din Viena. Publicul, la început rece, a aplaudat mai târziu mult pe autorul prezent. Au fost însă unii cari au fluerat.

Iarăș trădare. La Paris a făcut senzație știrea că un funcționar tânăr din ministerul de externe a tradat mai multe documente secrete unei persoane, care le-a vândut apoi pe bani scumpi puterilor interesate. Se afirmă că îndeosebi Germaniei i s'au făcut servicii excelente astfel, prin acte cari priveau politica franceză în Asia, și care cei dela Berlin le-au comunicat Rusiei, pentru a o convinge că nu mai poate zștepta mult dela o țară prietină și aliată; dacă e adevărat, atunci asta a contribuit mult la răcirea relațiilor dintre Franța și Rusia, și poate a pregătit chiar înțelesul dela Potsdam, al cărui text pare

că pe aceeaș cale a ajuns în publicitate înainte de vreme. Trădătorul este un funcționar tânăr de 22 ani, care își face încă stagiunea de exercițiu, căci nu demult a luat diplomă la școala pentru limbile orientale, și care numai prin încrederea deosebită ce i-a exoperat tatăl său ca fost consul francez la Bagdad, a ajuns să cunoască documente confidentiale atât de importante. Iar celce l-a sedus pe acest tânăr, și celce și-a făcut avere prin asemenea afaceri (locuiește la Paris ca un prinț), este un ovreu levantin, un aventurier ordinar, numit Maimon.

Diverse

Exportul cerealelor din România în luna Februarie anul 1911. În cursul lunii Februarie a. c., cantitatea de cereale exportate a fost de 100,384.505 Kgr.

Această cantitate se repartizează astfel:

Grâu . . .	29,507.405 Kgr.
Săcară . . .	6,466.016 "
Porumb . . .	22,781.598 "
Orz . . .	21,754.905 "
Ovăs . . .	17,843.532 "
Mei . . .	12.100 "
Rapiță . . .	2,018.949 "

Total: 100,384.505 Kgr.

Situația se prezintă mult mai bine față de cea de anul trecut a fost următoarea:

S'a exportat în cursul lunii Februarie 1910 o cantitate de cereale de 42,952.421 Kgr.

Această cantitate se repartizează astfel:

Grâu . . .	6,905.849 Kgr.
Secară . . .	825.086 "
Porumb . . .	20,116.511 "
Orz . . .	8,056.757 "
Ovăs . . .	6,610.250 "
Mei . . .	119.147 "
Rapiță . . .	318.821 "

Total: 42,952.421 Kgr.

Prin urmare, exportul cerealelor în luna Februarie anul curent, a întrecut cu 57,432.084 Kgr. pe acel din anul 1910 în cursul aceleși luni.

Cantitatea aceasta mare de export în cursul lunii Februarie 1911 se explică prin marea producție a anului 1910, care a întrecut cu mult producția anului 1909.

Sporirea bugetului marinei ruse. Din Petersburg se anunță: Consiliul imperiului a terminat ieri discuțiunea generală a bugetului.

În cursul discuțiunii bugetului marinei, ministrul marinei a declarat, că ministrul ia toate măsurile necesare spre a se înlătura defectele actuale ale flotei, nu poate însă consimți la reducerea efectivelor.

Consiliul imperiului a adoptat bugetul marinei, care să urcă la 110,220.636 ruble fiind cu 3 1/3 milioane mai mare, de cât îl fixase Duma.

Invitare la abonament

În curând sunt trei luni dela apariția acestui ziar. Cu 1 Aprilie v. intrăm în al doilea cvartal de an. Cetitorii pot să-și facă acum iconă despre chipul, cum am înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecatori, nici reclamă de bălcu nu vom face pentru acest ziar.

„Românul” este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale, „Românul” reprezintă exclusiv interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În timpul scurt de trei luni numărul abonaților noștri atinge aproape cifra de trei mii. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul” necesitează sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți Români din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. *Tinta noastră este, ca, afară de politică, „Românul” să ofere cetitorilor săi distracție nobilă, învățatură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informație despre ceea ce petrece în lume.* În numărul nostru de Duminecă am deschis rubrică permanentă pentru chestia feminină, iar numărul poporal voim să rămână și pentru viitor un izvor de însuflețire națională și de întărire a poporului în credința strămoșească.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei de cea mai mare valoare în viața noastră obștească.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: dr. Vasile Lucaciu, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Popp, dr. Ioan Suci etc.

Românul are apoi colaboratori și pentru celelalte popoare nemaghiare din patrie, pe dr. Mihail Polit (pentru Sârbi), dr. Milan Hodza, (pentru Slovaci), dr. Vladimir Kuschnir (pentru Ruteni).

Ziarul nostru ține corespondenți stabili în Budapesta, Viena și București și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cetitorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitori români: I. L. Caragiale, D. Anghel, Em. Gârleanu, E. Lovinescu, Victor Eftimiu, P. Cerna, A. Lăpădatu, Petre V. Haneș, Const. A. Giulescu, Petru Dulfu, Em. Grigorovitz, Z. Bârsanu, Em. Isac, Horia Petra-Petrescu și mulți alții.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru literă, știință și artă, la care colaborează mai mulți distinși bărbați literați și de știință (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și nuvele mari și romane. Am publicat până acum nuvela „Piatra Muierii” de Em. Grigorovitz, „Mama” de vestitul scriitor german Zahn și acum se publică romanul Mary de Björnson.

Am dat o îngrijire deosebită părții economice, care este condusă de bărbați specialiști (dr. Virgil Madgearu, Adrian Oțoiu, Const. Băilă și alții.)

La Cronica feminină colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca”, „O mamă”, Neli Cornea, Aurelia Pop etc.)

Pentru popularizarea acestui nobil joc, am deschis în numărul nostru de Duminecă o rubrică permanentă de șach, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nizu, ca „Românul” să ajungă la posibilă perfecțiune astfel, ca să suplinească orice ziar străin și să se poată încuiba în toate casele românești prin însași valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul cvartalului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să aboneze „Românul”.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28 cor.
Pe 1/2 de an	14 "
Pe 3 luni	7 "
Pe 1 lună	240 cor.

Pentru numărul poporal:

Pe un an	4 cor.
Pe 1/2 de an	2 "

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40 franci
pe 1/2 de an	20 "
numărul poporal	10 "

Numărul poporal va apărea ca și până aci, în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: Administrațiunii „Românul” — Arad (Str. Batthyányi Nr. 2), iar scrisorile referitoare la par-

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

MARY.

— Roman de Björnstjerne Björnson —

Traducere liberă de dr. Horia Petra-Petrescu

(18)

— Urmare —

Așa era și Mary. Ioergen Thiis a exoperat, în urma purtării sale respectuoase, ca să fie tratată Mary cu acelaș respect, mai mult sau mai puțin pronunțat, din partea tuturor călătorilor.

Nu se întâmpla nici cât e negru subt unghie, ce ar fi putut să strice această ținută. Asta mulțumită, mai cu seamă formei proprii desăvârșite, cum da considerația recerută tuturor.

*

Când părăsiră vaporul și trecură din nou în vaporul, care circula numai pe lângă țăr-mure, întrebă Mary pe Ioergen, dacă nu vrea să vină cu dânsa la Krogskogen.

Voia să-și arate mulțumirea sufletească față de el.

— „Nu pot să sfârșesc toate, așa, dintr-o dată” zise Mary.

Ioergen rămase la Krogskogen câteva zile. Ise păreau toate adorabile și prietenoase.

Dragostea pentru artă, care-l caracteriza, se

concentra mai mult în amănunte. Fantaza mereu după nimicuri etnologice și de astea găsea el destule pe acolo. Odăile și aranjamentul lor corespundeau într-o măsură gustului său.

Se confie d-nei Dawes, căreia îi vorbea tot ce avea pe inimă. Îi spuse, că spiritul acesta înăbușit, familiar, intim, îl predispuce să fie erotic.

Fantaza ceasuri întregi la pian, într'una. Totdeauna în aceeași direcție.

Pe Mary o tracta cu aceeaș venerație, de erau între patru ochi sau în societatea altora. De când îl cunoștea Mary, n'a rostit el nici o vorbă, care s'ar fi putut interpreta ca o introducere la o cerere de căsătorie, ba nici chiar ca o introducere la introducere. Și asta a atins-o plăcut.

Hoinăreau amândoi prin păduri și peste câmpuri; vâsleau, făcând vizite rude-niilor lor.

Mary i-a dat cheia cabinei de baie, peste care era ea stăpână; acolo se scălda și el, înainte de a se fi sculat cineva din pat.

După excursiile lor lua baie Ioergen foarte des a doua oră.

Mary ajunsese mai comunicativă. El i-a amintit odată ceva despre aceasta.

— „Da”, i-a răspuns ea, „tinerimea de aici trăiește mai mult ca într'un cerc de frați și surori, pe aici — e altfel, mai liberă, cu simțurile mai proaspete; am fost influințată de asta”.

*

Intr'o dimineață avea să meargă Ioergen Thiis în oraș. Mary îl întovărășia. Voiau să facă o vizită Unchiului Klaus, care era tutorul lui; Mary nu-l văzuse deloc, de când se întoarse în patrie.

Unchiul Klaus stetea inconjurat într'o pătură mare de nor de fum, ca un paiangen după țesătura sa. Sări în sus, când văzu că intră ca o arătare Mary în odaie, se rușină și o conduse în odăița prietinoasă. Ioergen pregătise pe Mary de mai nainte, că unchiul n'are să aibă dispoziția sufletească cea mai excelentă, căci a îndurat iarăș nește pierderi. A avut dreptate Ioergen, căci abea s'au așezat în odăița goală, prietinoasă, a și început să se tânguiască de vremurile cele rele. Își încovoia spatele, după cum îi era obiceiul, își duse picioarele înainte, ca să-și poată răzima coatele de genunchi ei degetele sale lungi întreolaltă.

— „Da, da, ușor vă este vouă să râdeți; dacă nu faci altceva, decât să-ți petreci...” Și zise mai apoi, ca și când ar vrea să repare ce a zis: „N-am văzut în viața mea o păreche așa de frumoasă cum sunteți voi.” Ioergen începu să râdă și se înroși până la temple. Mary stetea nemișcată; observația aceasta nici că a ajuns până la ea.

Ioergen o petrecu înapoi până la casa Krog din piață, care se afla în apropiere nemijlocită. Pe drum n'a rostit nici o vorbă și își luă rămas bun îngrabă. Mai târziu i-a trimis vorbă, că e silit să rămână în oraș până seara; și va veni mai târziu cu bicicleta la Krogskogen. Vestea

tea redacțională se vor trimite: *Redacției ziarului „Românul”* — Arad (Str. Battyányi Nr. 2).

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să insiste, ca toate casele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul”.

Redacția și administrația ziarului „Românul”.

ULTIME ȘTIRI

Legea română la Washington. Presa americană publică știrea, că guvernul român a decis să înființeze în curând o lege la Washington.

Știrea aceasta a produs o impresie bună în toate cercurile și mai ales între Români și Evreii-Români stabiliți în America.

Groznic incendiu în Tokio. Din Tokio se anunță: Un incendiu a distrus cartierul Yoshiwara.

Au ars 5000 case, 6000 persoane se află fără adăpost.

Sunt mulți răniți, victime însă n'au fost.

Africa străbutută în automobil. În curând locotenentul Detlef Schmude, din regimentul 4 artilerie, cu garnizoana în Magdeburg va face o însemnată călătorie, traversând toată Africa în automobil, dela Cairo până la Capul de Bună-Speranță, unde speră să ajungă teafăr opt luni după plecare.

Întreprinderea aceasta e a doua în importanță, după cea a prințului Italian Borghese, care a traversat în automobil enorma distanță dela Peking la Paris.

Locotenentul Detlef Schmude va pleca cu două automobile, luând cu sine aparate pentru telegrafia fără fir, baloane, etc. pentru studiul meteorologiei și etnografiei Africe. El va avea de traversat regiunile de-a lungul Nilului, prin Egipt și Korosko, Berber și Chetum, Africa orientală engleză și cea germană, țărnișurile lacurilor Victoria-Niansa și Tanganica, apoi Rhodesia, Betsuana, Africa orientală, portugheză și Transvalul până la Cap.

asta nu era în sonsonanță cu planul lor de mai nainte. Ea a plecat — totuș — spre casă.

*

Pe vapor a țesut gândul acesta mai departe: „Ar putea să fie o păreche: ea și loergen Thiis?” La așa ceva nu s'a gândit ea nici când. El era un tânăr frumuseț, elegant, un cavaler excelent, un adevărat artist al pianului. Toți erau de o părere, când era vorba de deșteptăciunea lui, despre delicatețea lui. Chiar și nota, care o găsise ea odinioară atât de respingătoare: pofta lui de plăceri, care isbucnea în privirea lui, fără de veste și dela care își întorcea ea privirea sficioasă... poate că a fost baza, pe care s'au cultivat toate celelalte mai departe: înțelegerea desăvârșitului în artă, în disciplină, în grai. Și totuș mai rămânea ceva nelămurit la dânsul. Ei îi era indiferent ce e; și cu astea dete la o parte toate observațiile astea. Ce o puteau interesa pe ea lucrurile astea?

Pe vapor se întâlnește cu o țărancă, care servea ca fată tânără în casa tatălui ei. Se așază lângă femeie. Se bucura că a întâlnit-o.

— „Cum o duce tatăl D-tale? Da, da, îmbătrânim. Asta o spun numai eu. Mulți oameni am văzut eu, da mai bun om ca tatăl D-tale mai rar. N-am dat nici de unul ca el. El este și rămâne al mai bun.

Vorbele acestea i-au venit atât de pe neașteptate și au fost cu atâtă căldură rostite, încât o atinsă adânc pe Mary. Femeia îi povestea mai apoi una și alta despre bunătatea de inimă și amabilitatea tatălui ei. A avut să po-

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut *Noua revistă română* de sub direcțiunea d-lui C. Rădulescu-Motru, cu următorul sumar: Noutăți: Discursurile la Mesaj. — Campania contra „Tribunei” din Arad. — Autori români în traducere germană. Politica: C. Rădulescu-Motru. Teoria celor două partide; cui profită? N. Ștefănescu-Iacint. În chestia măsurilor pentru ieftinirea traiului. Critica lite.ară: N. Em. Teohari. Concepția și simțirea poetului P. Cerna. Cronica teatrală: Lazăr Cosma. Teatrul Național: „Taifun”. Literatura: Const. Paul. Sonete: Preoților muncii; Mitologie. Alphonse Daudet. Bătrânii. Insemnări: Certurile din jurul statuei lui Vodă Cuza. — Falimentul socialismului. — Organizarea Universităților după tipul german. — Maeterlinck despre J.-H. Fabre. Serata societății studenților în litere. Revista Revistelor: Viața socială. — Viață nouă. — Revista Democrației române — Luceafărul. — Revista Ideei. — Căminul nostru. Memento Redacția și Administrația: București, Calea Victoriei 62. Abonamentul pe un an 10 lei. 25 bani exemplarul. Număr de probă la cerere.

POȘTA REDACȚIEI

Correspondentului (v.-b.) Blaj. Corespondența am primit-o prea târziu, dar ea e și prea aspră, ca s'o putem publica. De altfel respectivul nu-i vre-o persoană însemnată, ca să-i dai atâta atențiune. — Salutări frățești.

M. P., Nădlac. Se va publica în numărul popular.

L. M. Cele trimise în urmă, nu.

Iosif M. R. Se va publica în numărul popular.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloc este mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☎☎☎ Telefon Nr. 671. ☎☎☎

vestească atâtea, încât au ajuns acasă și ea nu mai găsește. La început i-se păru Maryei, ca și când nu s'ar fi simțit de multă vreme atât de fericită. După aceea însă a cuprins-o o teamă: n'a ultiat aproape, cât de nespuse de drag îl are? Nu s'a desobișnuit aproape cu desăvârșire să dea expresie acestei iubiri? De ce era ea plină de atâtea alte lucruri și de ce nu se ocupa mai mult cu el, care era doară cel mai bun și mai drag și mai minunat dintre toți?

Alergă spre casă în sus. Cu toate că era atât de bolnăvicios, abie că l-a vizitat Mary.

Când ajunse mai aproape, văzu bicicleta lui Joergen răzimată de perete și-l auzi cum cântă la pian. Merse repede pe lângă odaie și intra la tatăl ei, care sta în odaia lui de lucru, la masa de scris și scria. Iși încolăci brațele ei în jurul capului lui și-l sărută, îl privi în căutătura ochilor lui buni și-l sărută din nou. Trebuia să râdă (cum prindea ea repede orice situație comică) de mirarea tatălui ei.

— „Da, da, uită-te numai. Te sărut prea rar, prea rar, taticule.

Dar cu toate astea te am drag, nespuse de drag.”

Îl sărută din nou.

— „Drăguța, bătrânișoara mea!”, zise el și surâse în mijlocul atacului ei. Era fericit, o vedea ea prea bine asta. Încetul cu încetul apărură acea lumină caracteristică în ochii lui, neuitată de nimenea, dacă a văzut-o odată.

Ea se gândi: „Am să o fac tot așa, în fiecare zi.”

*

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru gramofon:
Hulló falevél
din „Czigányszerelem” și din
„Balkáni herczegnő”
se capătă la
Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

Trag binevoitoarea atențiune a
on. public asupra institutului
meu de

spălat și călcat

bine aranjat. în care primesc tot
felul de **curățire.**

Cu stimă:

SZABÓ BALINTNÉ, Arad
str. Deák Ferencz Nr. 7.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților)

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

loergen și cu Mary au plănuț o excursie
cu bicicleta în împrejurime. În ziua următoare
se aflau pe drum. Vărul, pe care l-au vizitat, un
tovarăș al afacerilor lor, se bucură atât de oas-
peții săi, încât au fost siliți să stea la el două,
trei zile. Au chemat tineretul din vecinătate, au
aranjat o excursie la munte, — iarăși ceva nou
pentru Mary.

„Cunosc toate țările, numai patria mea nu
o cunosc”, zise ea.

În anul viitor voia să întreprindă o călătore-
rie prin Norvegia; n'avea lipsă de nici o tovără-
șia proiectată. Cu prospectele acestea înaintea
ochilor, i-se păru și Mary-ei întoarcerea dumne-
zeiască.

*

Tocmai când răzimară amândoi bicicletele
de trepte, alergă mica Nanna pe ușe afară și
sări pe trepte în jos. Plângea și nu zări de e-
moție prea mare pe noii sosiți, ci alergă pe ceal-
altă parte.

Când o întrebă Mary: „Ce s'a întâmplat?”,
rămase pe loc și strigă spăimântată: „Vino, vino
repede. Chem ajutor.”

Cu aceiași iuteală sări pe trepte în sus, ca
să anunțe, că a sosit Domnișoara. loergen aler-
gă după ea, apoi Mary. Au luat-o prin anticam-
eră, pe trepte în sus prin vestibul și au intrat
pe ușa ultimă dela dreapta.

(Va urma)

Fondat în anul 1882.

Telefon No. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

ARAD,

Andrássy-tér 25, palatul Neumann.

(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă.

Pentru camere de dormit dela 190 fl.

NEUSCHLOSZ BUTOR

Sufragerie (prânzitor),
dela **140 florini.**

Garnituri de salon,
dela **95 florini.**

Prețuri de cumpărare convenabile.

Se vând exclusiv **MOBILE**
de lemn tare și vestit

NEUSCHLOSZ.

Furnisorul societății
căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Atelier pentru instalarea apeductelor și pentru canalizare

Telefon
Nr. 748

Fac și reparăm prompt și ieftin orice fel de canalizare, scalde, closete, pompe atât în loc, cât și în provincă.

Cunoștințele câștigate în 25 ani, tot așa activ. de 15 ani în Arad

e garanță stimaților mesterii, că angajamentele le împlinesc cu pricepere și acuratețe.

Se roagă de sprijinul onorat. public:

Mokós Márton

meșter-monter • Arad, Str. Petőfi 4.

Rog respectuos onoratele mesterii, că în urma unor legături avantajoase, cumpărând material excelent cu prețuri ieftine, apropiindu-se sezonul de primăvară și de vară, să-mi onoreze salonul cu vizitele d-nealor prețioase, deoarece sunt în situația

plăcută de a le oferi cele mai elegante și moderne pălării, cu prețuri deosebit de favorabile. Se roagă de sprijin binevoitor, cu cel mai adânc respect

LĂZĂR CZ.

salon de pălării

Arad, piața Andrássy nr. 13.

În atențiunea propriet. de mașini.

Avizez mult stimații proprietari de mașini, că în atelierul meu de ferărie, bine aranjat, interprind străformarea mașinilor de orice sistem; iar reparări de specialitate primesc pe lângă garanță de un an. Deprinderea de vreme îndelungată în această branșă e garanță, că o să-mi mulțumesc comitenții cu lucrările cele mai bune. Caut o garnitură de treerat pentru a o închiria pe un an, sau a lucra cu ea peste vară pe jumătate de câștig.

Se roagă de binevoitoare comandă cu toată stima

Kiss Ernő, lăcătuș-
mașinist ARAD, str. Kápolna 26.

Mare asortiment de ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas albastru și trandafiriu, din piele de lack și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrássy-tér nr. 20.

Impăr în orice cantitate

romonițe, flori de porumbele, flori de tei, flori de friguri, rădăcini și frunze de mătrăgună, flori de soc fie verzi, ori uscate și Vespe de frapțin.

Farmacia lui

Szokoly Sándor

Arad, Piața Kelemen

(vis-à-vis de biserica sârbească).

In atențiunea domnilor!

Cine vrea să se îmbrace elegant, să cerceteze depozitul meu mare de stofe din patrie și străinătate fără a fi obligat să comande ceva în

atelierul meu de croitorie englezască

strada Deák-Ferencz nr. 40. — (Casa Dr. Winter).

La mine se poate face un **sacco, palton** sau **pardesiu** elegant, din stofe fine și inecșionabile începând dela **60 cor.** în sus, care se poate plăti și în rate. — Ma rog de sprijinul mult on. public.

Cu stimă

Horváth Florian,

croitor de modă englezască pentru bărbați.

**TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ**
ARAD, STR. BATHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a execută tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, invitații pentru petreceri.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a. tipărituri pentru avocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, crucei pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării oreoesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

PRIBÁN GYULA

croitor bărbătesc

ARAD, strada Lázár Vilmos

(vis-à-vis de palatul lui Földes.)

Am onoare a aduce la cunoștința stimatului public, că în strada LÁZÁR VILMOS am deschis

croitorie modern aranjată pentru bărbați

unde pregătesc orice fel de haine bărbătești după măsură, executându-le ireproșabil după ultima modă. — Asortiment de stofe străine și indigene.

Sprijinul binevoitor al m. st. public îl cere: **PRIBÁN GYULA.**

MAGAZIN IEFTIN MAUTNER R.

leftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzetură, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francoz, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stofe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1½—7 ore